

En djup känsla av frihet

Fridykning är ett euforiskt äventyr för Peter Johnsen

OMORGANISATIONEN

**Nya områdeschefer
tar över**

SID 4

DIN GUIDE TILL OPEN ACCESS

**Fritt och snabbt
men inte gratis**

SID 6

PROFILEN: CAROLINA LUNDE

**Vill debattera våra
skönhetsideal**

SID 14

Ny vision och strategiska göra skillnad

JAG VILL BÖRJA med att önska alla medarbetare och studenter välkomna till en ny termin. Som vanligt numera så har det varit en rivstart med flera viktiga förändringar. Jag som rektor har sedan 1 juli en ny ledning, som utöver mig själv består av prorektor Helena Lindholm Schulz och universitetsdirektör Jörgen Tholin. Bland våra 8 dekaner är tre nya och av 37 prefekter är 16 nya i sina roller.

FRÅN 1 JULI gäller en ny arbets- och delegationsordning och den 6 september tog universitetsstyrelsen också beslut om en ny långsiktig vision och strategi för verksamheten, *Vision 2020*. Detta är ett viktigt steg för vårt arbete. Med en omvärld där konkurrensen ökar och allt fler intressenter vill påverka vår utveckling är det av mycket stor vikt att ha mål och strategier för verksamheten. Det har vi nu. Den nya strategin gäller från 1 januari 2013 och löper till år 2020. Beslutet har föregåtts av mer än ett och ett halvt års intensivt strategiarbete. Över 1 000 personer har på olika sätt medverkat.

MAN SÄGER JU ibland att processen många gånger är viktigare än det färdiga strategidokumentet. Det ligger mycket i det och det är därför också väldigt roligt att höra vår styrelse prisa inte bara innehållet i visionsdokumentet utan också framtagningsprocessen som man menade präglats av delaktighet och stort engagemang.

NÄR VI NU påbörjar det viktiga arbetet med att implementera *Vision 2020* gäller det att alla verksamheter på universitetet tar sitt ansvar. Visionen och den nya strategin, med dess olika delar, ska brytas ned i rullande treåriga handlingsplaner för hela verksamheten, det vill säga för varje fakultet och institution samt för den universitetsgemensamma nivån. Handlingsplanerna ska därefter kompletteras med ettåriga verksamhetsplaner kopplade till budget.

DET BLIR OCKSÅ viktigt att vi kontinuerligt följer upp och utvärderar planerna, ett arbete som kommer att kräva medverkan från såväl anställda som studenter eftersom vi alla har ett gemensamt ansvar för utvecklingen av Göteborgs universitet. I

FOTO: JULIA LANDGREN

förra veckan träffades universitetets alla chefer för att diskutera den färdiga strategin och hur den ska implementeras. I detta nummer av GU Journalen får du som läsare ta del av den nya strategin i en särskild strategibilaga. Vill du veta mer kan du gå in på vår webb och ladda ner hela *Vision 2020* på www.vision2020.gu.se.

FRÅN POLITISKT håll händer också intressanta saker i höst. Som alla vet inväntar vi att regeringen ska komma med en ny forsknings- och innovationspolitisk proposition. Eftersom utbildningsminister Jan Björklund har börjat läcka ut viss information känner vi redan nu en del av innehållet, bland annat att det ska satsas 3 miljarder kronor på elitforskning under de kommande tio åren. Han vill att det rekryteras internationella toppforskare såväl som unga excellenta forskare. Gott så långt men vi saknar detaljerna för att se konsekvenserna och jag förväntar mig att alla vetenskapsområden får ta del av satsningen.

SOM MÅNGA AV er säkert märkt är intresset för utbildning och forskning stort just nu. I alla fall i media. Det går knappast en dag utan artiklar med bäring på vår verksamhet. Det gäller att kunna navigera i de förändringar som föreslås. Till nästa ruta vet vi mer detaljer om regeringen satsningar.

Pam Reedman

GU JOURNALEN

 EN TIDNING FÖR GÖTEBORGS
UNIVERSITETS MEDARBETARE

Sept/okt 2012

CHEFREDAKTÖR & ANSVARIG UTGIVARE
Allan Eriksson 031 - 786 10 21
allan.eriksson@gu.se

REDAKTÖR & ST ANSVARIG UTGIVARE
Eva Lundgren 031 - 786 10 81
eva.lundgren@gu.se

FOTOGRAF OCH REPRO
Johan Wingborg 031 - 786 29 29
johan.wingborg@gu.se

GRAFISK FORM & LAYOUT
Anders Eurén 031 - 786 43 81
anders.euren@gu.se
MEDVERKANDE SKRIBENTER

Helena Svensson & Annika Hansson

KORREKTUR

Robert Ohlson, Välskrivet i Göteborg

BITR. GRAFISK FORMGIVARE

Björn Eriksson

ADRESS

 GU Journalen,
Göteborgs universitet
Box 100, 405 30 Göteborg

E-POST
gu-journalen@gu.se
INTERNET
www.gu-journalen.gu.se
UPPLAGA

6000 ex

ISSN

1402-9626

UTGIVNING

7 nummer/år

 Nästa nummer utkommer
den 6 november 2012

MANUSSTOPP

18 oktober 2012

MATERIAL

 För obeställt material ansvaras ej
För ej signerat material ansvarar
redaktionen

Citera gärna, men ange källan

ADRESSÄNDRING

Gör skriftlig anmälan till redaktionen.

OMSLAG

Peter Johnsen, Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori.

Foto: Johan Wingborg

TRYCKERI

Billes Tryckeri AB

 GÖTEBORGS
UNIVERSITET

REKTOR HAR ORDET

2 Ny vision och strategi

NYHETER

4 Omorganisationen av administrationen inne i slutskedet. Nya chefer på gång

6 Open access är något alla vill ha men vem ska betala?

8 Onödiga titlar ska bort

9 Varför bryr vi oss om ensidiga rankingslistor?

10 Margareta Hemmed tar över ett UB som kliver rakt in den digitala världen

12 Mentorerna vässar forskarnas idéer

13 GU på plats i Almedalen – så gick det

PROFILEN

14 Carolina Lunde tycker att det är tragiskt att dagens skönhetsindustri utnyttjar unga människors osäkerhet

REPORTAGE

18 Indisk filmetare letar efter okända berättelser

SAMTAL MED

20 Vem som helst är författare i den digitala världen

PÅ FRITIDEN

22 Peter Johnsen om fridykningens eufori

REPORTAGE

24 Kört fast? Tre GU-forskare ger tips på hur du blir mer kreativ

NYTT OM FOLK**FRÅGAN**

27 Om du vore student idag, vad skulle du läsa då?

SPIKAT

28 Ylva Sommerland Mangafigurer som upplöser traditionella könsmonster

Fridykning

Peter Johnsen trivs bäst på djupa vatten.

Ny ÖB på UB

Vi var tidigt ute med digitalisering, påpekar Margareta Hemmed.

Carolina Lunde

Skönhetsoperationer blir alltmer accepterade bland unga.

Vad är kultur?

Kanske något annat än det vi tror, säger Vasanthi Mariadass.

Gränslösa medier

Internet upplöser skillnaderna mellan författare, läsare och kritiker, menar Christian Lenemark.

Yoga på Humanisten

Helena Dahlberg lär ut styrka och smidighet.

Redaktionen: Oförenliga ideal styr högskolan

VÄLKOMMEN TILL ETT nytt nummer av GU Journalen. Den här hösten ser ut att bli extra intensiv och händelserik och då tänker vi inte enbart på den pågående omorganisationen av förvaltningen. Vision 2020 (se bilagan) har precis tagits av styrelsen och nu ska själva jobbet göras.

Vi lever i en tid av allt starkare styrning, mer konkurrens och större varumärkesfokus. DN:s ledarskribent Håkan Boström formulerade det som en paradox den 24 augusti: Den starkare specialiseringen och kravet på att ständigt jämföra sig med andra kan leda till likriktning i universitetsvär-

den istället för högre kvalitet. Ännu värre är att kraven på effektivitet och standardisering är så svåra att förena med kreativitet. Flera artiklar i detta nummer knyter an till detta tema.

EN ANNAN NYHET är att vi tillsammans med Skrivkraft nyligen har genomfört en läsarundersökning av tidningens 550 externa läsare. Hälften besvarade webbenkäten vilket är en hög siffra. Vi vill passa på att tacka alla er som svarade. Enkäten visar framför allt på två saker: en majoritet vill även i fortsättningen läsa tidningen på papper och tidningen får ett mycket gott helhets-

omdöme. Nästan 90 procent tycker att tidningen är mycket eller ganska bra. Tre fjärdedelar anser att tidningen ger en trovärdig bild av Göteborgs universitet. Drygt 60 procent läser mer än hälften av innehållet. Det är till och med ett bättre resultat än vad GU:s anställda ger. Många läsare tog också vara på möjligheten att lämna kommentarer och några av dessa glädde oss särskilt mycket:

"GU JOURNALEN är en unik tidning med ett granskande uppdrag till skillnad från andra publikationer från högskolor och universitet, som ofta

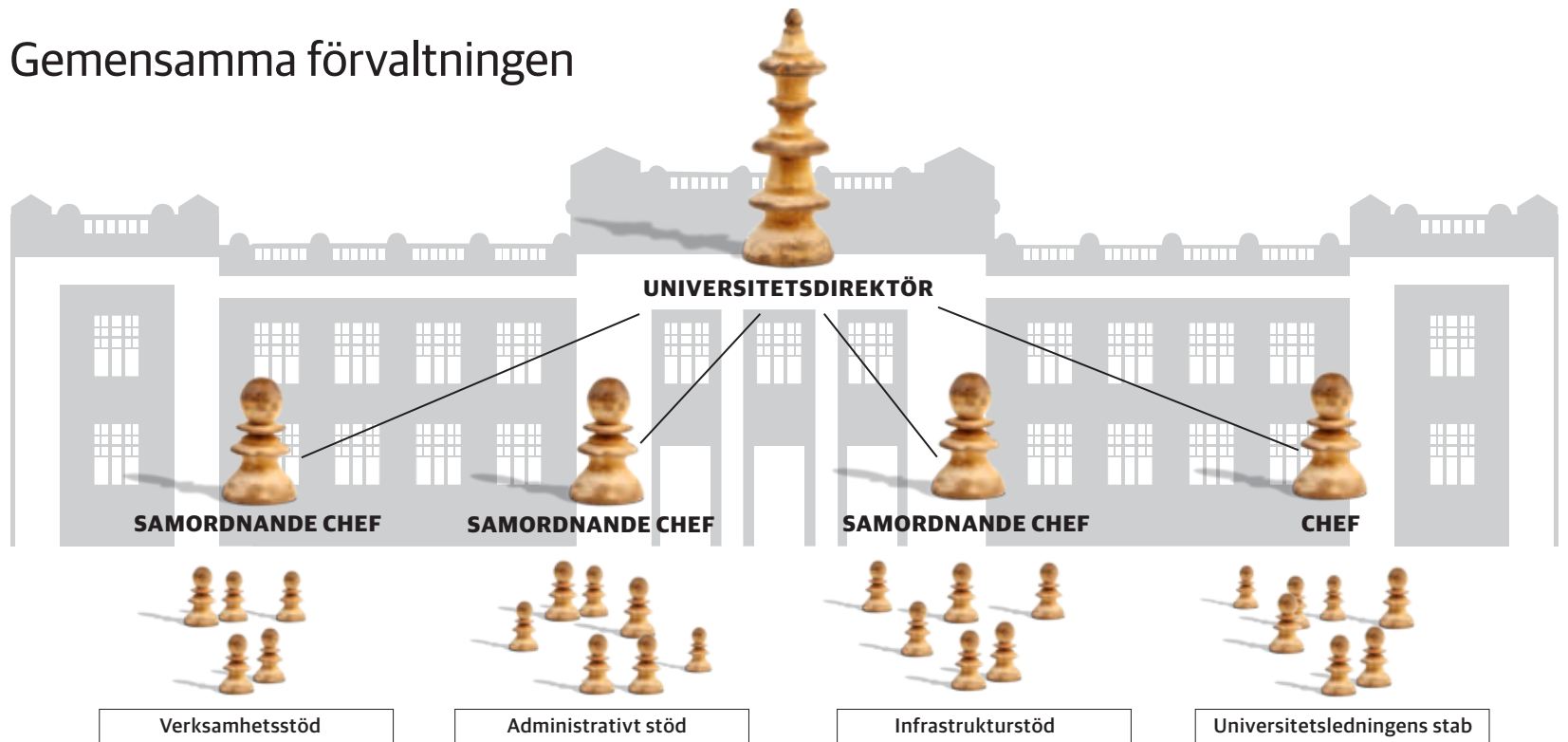
bara är rena reklamprodukter. Det är modigt av GU att hålla sig med en sådan tidning och den är därför viktig att värna om".

"GUJ utvecklas ständigt och är mycket stark i sin ställning inom universiteten i Sverige.

"En personaltidning med ovanligt högt i tak och som lever upp till bilden av universitetet som en plats för kritisk reflektion".

ALLAN ERIKSSON & EVA LUNDGREN

Gemensamma förvaltningen

Så här ser det senaste förslaget ut om en ny organisation av gemensamma förvaltningen.

Nya områdeschefer ska leda förvaltningen

Ett effektivare universitet och på sikt lägre kostnader för den administrativa stödorganisationen, det är några tankar bakom den stora omorganisation som på mycket kort tid ska vara klar.

Dessutom införs en ny chefsnivå på Gemensamma förvaltningen men frågan är vad som händer med alla andra chefer.

HÖR DU TILL DEM som oroar sig över vad omorganisationen kommer att innebära för ditt arbete? Det behöver du kanske inte. För de allra flesta medarbetare betyder det nämligen inga dramatiska förändringar.

Det förklarar ekonomidirektör Lars Nilsson som leder omorganisationens samordningsgrupp.

– Ett mer sammanhållet universitet med en effektivare administration och med tydligare beslutsvägar, det är det övergripande målet för omorganisationen. Institutionerna ska få större inflytande och deras kontakt med den centrala nivån ska förenklas. Men mycket i den nuvarande organisationen fungerar bra och det har vi ingen anledning att ändra på.

Under hösten har gruppen besökt alla införandegrupper för att undersöka resurser och organisation hos varje fakultet och institution, liksom inom de administrativa områdena i den gemensamma förvaltningen. Det arbetet blev klart den 14 september. Nu återstår att matcha alla behov med rätt kompetens hos personalen.

- ÄVEN OM DE flesta medarbetare kommer att jobba vidare med ungefär samma saker som tidigare behövs förändringar. Ändamålsenliga samordningsfunktioner ska etableras och ett nytt arbetsätt ska implementeras. Om en fakultet exempelvis har en överdimensionerad administration påpekar vid detta. En del

anställda behöver kanske kompetensutvecklas, någon väljer kanske förtidspensionering, det får vi i så fall hjälpa till med.

Kostnaderna för omorganisationen kommer att tas från den

»De flesta medarbetare kommer att jobba vidare ungefär som nu.«

LARS NILSSON

ränta universitetet får från sitt sparade kapital på Riksgälden. Det beräknas handla om cirka 15 miljoner kronor. Till detta kommer medel som arbetsgivaren och de fackliga organisationerna råder över för kompetensutvecklade insatser.

– Vi kommer alltså varken att ta medel från forskning och utbildning eller minska ambi-

tionerna till strategiska insatser inom viktiga utvecklingsområden. Så dessa pengar måste räcka, för mer än så vi inte har till förfogande.

Ny organisation betyder också nya benämningar. Är det viktigt?

– Ja, det är en markering att det skett en förändring, förklarar Lars Nilsson. ”Avdelning” försvinner, istället får vi ”område”, ”enhet” och ”sektion”. Det innebär också att en ny chefsnivå införs, ”samordningschefen”. Utlysning av dessa tjänster kommer att ske internt med öppna annonser så att alla intresserade får chans att söka. De samordnande cheferna för de administrativa områdena på den gemensamma nivån ska vidmakthålla en effektiv och ändamålsenlig administrativ organisation.

En poäng med omorganisationen var att minska kostnaderna för administrationen. Men med fler chefer blir det väl snarare dyrare?

– Det totala antalet chefer bör inte öka. En omfördelning av uppgifter och en fokusering på ökad effektivitet kan till och med minska antalet.

Vad händer om exempelvis en prefekt underbemannar sin administration för att minska kostnaderna?

– I så fall måste den gemensamma administrativa nivån erbjuda det som saknas, vilket innebär att institutionen i slutändan får betala ändå, så det är ingen god idé. Däremot kan det löna sig med mer samarbete över olika gränser: istället för att exempelvis låta en medarbetare vara kommunikator på 0,15 procent kanske man kan samverka med någon annan enhet och på så sätt få en mer ändamålsenlig organisation. Alla vardagsärenden ska institutionerna klara själva, men om det händer något speciellt finns det experthjälp på den centrala nivån.

Hur får ni universitetets anställda att känna sig delaktiga i förändringsarbetet?

– Det där är ju inte så lätt. Men bland annat skickar vi varje fredag ut ett chefsbrev, vi informerar i *Rektors nyhetsbrev* och har hög aktivitet på vår hemsida och i vår funktionsmejl. Fem informationstillfällen för alla medarbetare kommer också att arrangeras under hösten. Dessutom finns det införandegrupper inom hela organisationen som bör kunna skapa delaktighet.

1 228 medarbetare svarade på den kompetenskartläggning som gjordes i maj. Vad kommer ni att göra med den?

– Vi hoppas att den blir ett verktyg för cheferna, exempelvis vid medarbetarsamtal. Men vi är medvetna om att vi tog en risk med att genomföra kompetenskartläggningen, då den kanske väcker förhoppningar som inte kan infrias.

Om allt går som planerat kommer rektor att fatta beslut om den grundläggande organisationen i oktober. Parallellt pågår sedan det stora arbetet med att bemanna organisationen.

För den som vill veta mer, gå in på: www.vision2020.gu.se/strategiska-projekt/Organisationsarbete.

EVA LUNDGREN
ALLAN ERIKSSON

Två fakulteter får undantag

HANDELSHÖGSKOLAN

Handelshögskolans ledning får behålla delar av administrationen. Men det blir ändå stora förändringar, menar kanslichefen Catharina Tillman.

DET VAR I BÖRJAN av sommaren som dekan Per Cramér i en skrivelse framförde att Handelshögskolan bör få behålla en viss stödverksamhet, något som rektor ställde sig helt bakom. Det handlar om tre områden: administration och utveckling av samarbetsavtal med utländska universitet, externa relationer och kommunikation.

Inom dessa områden anser sig Handelshögskolan ha särskilda behov som kräver bevarad kompetens.

– Vi föreslog vissa kompletteringar, säger Catharina Tillman. Vi är glada över rektors lyhördhet och över hennes bedömning att våra kompletteringar inte strider mot den principorganisation som GU lagt fast. En orsak är att vi är en starkt konkurrensutsatt fakultet och vi behöver därför arbeta mycket med varumärket Handelshögskolan. Det viktiga för oss är att arbetet görs i samarbete med andra delar av admi-

Catharina Tillman

minskas på en GU-nivå.

nistrationen och med våra prefekter och institutioner.

– På institutions- och fakultetsnivå är man smärtsamt medveten om att OH-påslagen inte får bli högre och att de på sikt måste

kärnadministration som består av 10–12 personer.

– Man får vara väldigt försiktig. En omorganisation tär hårt på oss anställda. När man nämner siffror handlar det om människor som kan känna sig utpekade. Det här är ett svårt och ansvarsfullt jobb, säger Catharina Tillman som poängterar att hon ställer sig helt bakom grundidén i den pågående omorganisationen.

»Vi är smärtsamt medvetna om att OH-påslagen inte får bli högre och på sikt måste minska på en GU-nivå.«

Men förändringarna innebär trots allt en förstärkning av institutionernas kompetens på bekostnad av fakultetskansliet. Det finns idag ett förslag om att flytta motsvarande 3,5 heltidsanställda ut till både institutionerna och det universitetsgemensamma. Det motsvarar en fjärdedel av fakultetens

– Jag hoppas och tror att det kommer att bli bättre, att vi på alla nivåer effektiviserar vårt arbete och uppnår förändrade arbetsätt, vilket leder till ökad kvalitet så småningom, säger Catharina Tillman.

SAHLGRENSKA AKADEMIN

Läkarutbildningen och Sahlgrenska akademins forskarutbildning undantas från omorganisationen.

– Men förändringarna kommer ändå att bli väsentliga, påpekar kanslichef Anna Lindholm.

I LÄKARPROGRAMMET är fyra institutioner involverade.

– Av både samordnings- och effektiviseringsskäl är det viktigt att hålla samman programmet så att alla studenter behandlas lika, förklarar Anna Lindholm. Därför har en del av administrationen av läkarprogrammet beviljats undantag från kravet på att allt stöd till utbildningen ska organiseras vid institutionerna. Också forskarutbildningen får ha kvar sitt stöd på kansliet; vi har många doktorander, varav fler än hälften dessutom är anställda inom Västra Götalandsregionen. Det ställer specifika krav på beredningen inför antagningen bland annat i kontakten med VGR.

Anna Lindholm

Sahlgrenska akademien har också fått undantag för den samordnade studie- och karriärvägledningen, som implementerades 2010/2011 efter starka önskemål från akademins studentkårer. Även

internationaliseringsarbetet, med ett väl inarbetat samarbete med flera partneruniversitet, undantas. Det stöd som kansliet hittills gett avseende övriga 17 utbildningsprogram kommer däremot fortsättningsvis att ges av institutionerna.

– **ALLA DELAR AV** Sahlgrenska akademins kansli med närmare 80 anställda berörs av omorganisationen. Uppgifter som idag ligger på fastighets- och informationsavdelningarna förs till gemensamma förvaltningen. Inom personalområdet flyttas personal-

handläggarnas arbetsuppgifter till institutionerna. Ekonomiområdet är det område som kanske berörs minst, vilket beror på en tidigare genomförd decentralisering.

DET ABSOLUT VIKTIGASTE nu är att det nya arbetssättet implementeras parallellt med att den nya organisationen skapas, annars kommer det att halta, påpekar Anna Lindholm.

– Alla omorganisationer tar kraft. Det vanliga löpande arbetet kvarstår samtidigt som nya uppgifter läggs på. Endast genom att nu fullfölja implementeringen kan Göteborgs universitet förnyas. Det kommer förutom ansträngningar även att behövas en viss ödmjukhet bland alla berörda inför denna stora rörelse, eftersom en del problem identifieras och måste lösas på vägen. Med ett sådant förhållningssätt tror jag att vi alla kan bidra till att utveckla organisationen till något riktigt bra.

Open access bra för alla?

Cirka 20 miljoner kronor, så mycket köper UB vetenskapliga tidskrifter för varje år.

Nu hoppas biblioteket att fler forskare ska upptäcka ett annat sätt att publicera som är snabbt, enkelt, öppet för alla och, inte minst viktigt, gratis - åtminstone för prenumeranterna.

Det handlar om open access.

DET VAR I APRIL som Harvards bibliotek gick ut med en uppmaning till alla forskare att lägga ut sina artiklar på open access. Skälet var att tidskriftsprenumerationerna blivit så dyra att biblioteket inte längre ansåg sig ha råd.

Riktigt där befinner sig inte UB än, men att priserna ökat bekräftar Tomas Lundén, teamledare och bibliotekarie på Digitala tjänster på UB.

– På 25 år har tidskriftspremierna gått upp 3–4 gånger mer än konsumentprisindex. Idag går två tredjedelar av UB:s hela budget för medieinköp till tidskrifter.

Det finns flera problem med de traditionella tidskrifterna. Forskaren skickar in en artikel som tidskriften får gratis copy-right till. Andra forskare bidrar till tidningen med peer review, ofta utan att få betalt. Sedan får universiteten för allt dyrare pengar köpa tillbaka den forskning de själva varit med och producerat. I slutändan är det skattebetalarna som står för kostnaderna.

MEN ALLETFTERSOM alltmer material läggs ut på Internet har också kraven på open access ökat, alltså att allt forskningsmaterial ska vara fritt tillgängligt på nätet.

– Det handlar dels om att slippa de höga kostnaderna. Men open access leder också ofta till att publiceringen går snabbare och sprids effektivare.

Idag finns två sätt att publi-

cera open access: i open access-tidskrifter eller i de traditionella tidskrifterna, men med en parallellpublicering i lärosätets databas, exempelvis GUP.

– Skilda ämnen har olika traditioner, påpekar Tomas Lundén. Inom fysik, ekonomi och datavetenskap var man tidigt ute med att publicera forskningsartiklar i open access i ämnesarkiv på webben. Det blir också allt mer vanligt inom andra naturvetenskapliga ämnen samt medicin. När det gäl-

»Kostnaderna gör att vi ibland drar oss för att publicera med open access.«

HENRIK ZETTERBERG

ler humaniora och vissa delar av samhällsvetenskapen, som främst ger ut monografier, är open access däremot mer sällsynt.

Sannolikt kommer det dock att öka inom de flesta områden. Allt fler finansörer kräver nämligen

ILLUSTRATION: TOMAS KARLSSON

open access, både i Sverige och i EU. När det gäller projekt som innebär stor datainsamling begär Vetenskapsrådet till och med att primärdata görs tillgängligt för att andra forskare exempelvis ska kunna återskapa experiment eller verifiera resultat. Och Chalmers, Malmö högskola samt Blekinge Tekniska Högskola har

»Resurssvaga länder som inte har råd med dyra tidskrifter ges möjlighet att följa med i forskningsutvecklingen.«

TOMAS LUNDÉN

Tomas Lundén

Henrik Zetterberg

redan infört ett krav om att all forskning ska vara open access.

– Så är det inte vid Göteborgs universitet. Däremot har rektor gett UB i uppdrag att utveckla stöd när det gäller open access och andra publiceringsformer, förklarar Tomas Lundén.

Snabbt, effektivt, enkelt och gratis! Varför har inte alla forskare redan gått över till open access?

Bland annat för att det trots allt kostar – för forskarna.

– En artikel i exempelvis Public Library of Science kostar 10 000–30 000 kronor att lägga ut. Med tanke på att vi publicerar 40–70 artiklar om året blir det en hel del pengar. Kostnaderna gör att vi ibland drar oss för att publicera med open access, förklarar Henrik Zetterberg, professor i neurokemi.

HOS DE FINANSIÄRER som kräver open access kan man dock söka särskilda medel för att täcka dessa kostnader.

– Det är förstås bra. Men vare sig det är biblioteken, forskarna eller forskningsfinansiärerna som betalar så blir det i slutändan ändå skattebetalarna som står för kostnaderna.

Henrik Zetterberg menar att eftersom OH-avgifterna är lika höga nu som tidigare innebär open access bara ytterligare avgifter.

Men att OH-kostnaderna skulle minska är knappast troligt, åtminstone inte i ett kortare perspektiv eftersom UB trots allt måste fortsätta med de dyra prenumerationererna.

TILL PROBLEMATIKEN hör nämligen att biblioteken prenumererar på så kallade big deals, avtal där ett stort antal tidskrifter ingår varav forskarna bara använder en mindre del, förkla-

rar Tomas Lundén. Det innebär att enskilda tidskrifter inte går att sägas upp utan att man avstår från hela paketet där också prestigetidskrifterna ingår. Under en övergångsperiod kommer ökad publicering i open access alltså att innebära större kostnader. Men ju fler tidskrifter som går över till open access desto större priskonkurrens bör det bli, vilket till slut borde göra det billigare att publicera. Det kan tilläggas att inte alla open access-tidskrifter tar ut en avgift, även om de flesta större gör det. Och ofta går det numera att parallellpublicera artikeln i GUP – gratis.

Ett annat problem är hur man säkerställer att artiklar bevaras för eftervärlden, påpekar Henrik Zetterberg.

– Biomedicinska biblioteket har ju en fantastisk källare! Tänk att man kan gå dit och begära fram en artikel från 1902! Men vad händer med alla artiklar som cirkulerar på nätet?

Fast den problematiken är egentligen densamma för traditionella tidskrifter, menar Tomas Lundén.

– Skiljelinjen går snarare mellan de stora förlag som har resurser och de mindre som inte har råd med bevaranderutiner.

ETT VIKTIGT ARGUMENT för open access är att forskningen görs tillgänglig för många fler människor.

– Det handlar dels om lärosäten i resurssvaga länder som inte har råd med dyra tidskrifter, förklarar Tomas Lundén. Men också om exempelvis läkare och psykologer vid mindre vårdenheter i vårt eget land som med open access får möjlighet att följa med i forskningsutvecklingen. Forskning som tagits fram med offentliga medel bör helt enkelt vara fritt tillgänglig.

Det håller Henrik Zetterberg med om.

– Det är förstås en väldigt attraktiv tanke att all forskning ska kunna komma ut till alla människor på hela jorden. Jag tror att vi är på väg åt det hållet och är principiellt absolut för det.

I Sverige pågår nu ett nationellt projekt, där UB ingår, som går ut på att främja open access-publicering av vetenskapliga monografier vid svenska lärosäten. Arbetet finansieras av Kungliga biblioteket.

EVA LUNDGREN

OPEN ACCESS

Finansiärer som kräver open access: FAS, Formas, Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, Riksbankens Jubileumsfond, Vetenskapsrådet, European Research Council samt flera områden inom EU:s sjunde ramprogram. Också i EU:s kommande program, Horizon 2020, diskuteras kraven på open access. Det finns dock möjlighet att söka särskilda medel för publicering hos dessa finansiärer.

I *Directory of Open Access Journals*, www.doaj.org finns nu drygt 8 000 vetenskapliga tidskrifter. Ett initiativ för att utveckla vetenskapliga open access-monografier är www.oopen.org. Och *Directory of Open Access Books* är en söktjänst för vetenskapligt granskade open access-monografier (www.doabooks.org).

SEMINARIUM

Onsdagen den 24 oktober arrangerar UB seminariet *Open Access and the Humanities*. Medverkar gör Katarina Bernhardsson, Lunds universitet, som berättar om projektet *Towards Quality-Controlled Open Access Monographs in Sweden* samt Astrid Söderbergh Widding, Stockholms universitet, som berättar om *Open Access publishing in the Humanities*.

Tid: kl. 10.00–12.00

Plats: sal K332, Lennart Torstenssonsgatan 6.

Kontakta UB på: gup@ub.gu.se

Tel: 031-786 66 71

Twitter: @GU_library

Konstnärer pionjärer inom öppenhet

Bilder, musikinslag och dokumentation från pågående konstprojekt, det är några exempel på vad UB:s databas GUPEA numera innehåller.

Göteborgs universitet är nämligen en av få institutioner i världen som lägger ut konstnärliga verk i sin databas.

Johan Öberg

EN FÖREBILD ÄR Journal for Artistic Research, en open accesstidskrift som publicerar granskade forskningsprojekt inom alla konstnärliga områden.

Men annars är det ett pionjärarbete Konstnärliga fakulteten nu genomför när man lägger ut konstnärliga verk och forskningsprojekt i GUPEA.

– Det finns flera svårigheter. Konst är en händelse, inte en text, och kan därför inte alltid återges på ett självklart sätt. Dessutom tillkommer upphovsrättsliga frågor. Men i princip ska representationer av färdiga, publicerade alster som kommit till med stöd av fakultetsmedel eller konstnärligt utvecklingsmedel göras fritt tillgängliga, förklarar Johan Öberg, forskningssekreterare på Konstnärliga fakultetskansliet.

VID SIDAN AV avbildningarna förekommer metadata, kontexter, reflektioner, kritiska artiklar om verken och så vidare.

– Om konstnärliga fakulteten ska få lyskraft inom Göteborgs universitet och internationellt måste det vi gör visas och dokumenteras också digitalt. För det är inte alls säkert att man annars tänker på att en utställning i USA eller en konsert i Frankrike faktiskt är kopplade till verksamheten här.

ETT SKÅL TILL att konstnärliga fakulteten nu systematiskt har tagit sig an frågan om konst och open access är för att åtgärda kritik som kom fram i forskningsutvärderingen RED 10. De konstnärliga publiceringarna är nu en del av fakultetens kvalitetsindikator och således också en resursgrundande faktor.

Men en svårighet har varit att hitta ett bra sätt att poängsätta verken. Sådant som är representerat på välrenommerade museer eller som framförts av exempelvis Göteborgssymfonikerna anses dock självklart ha hög kvalitet.

– Men att en konstnärlig skola också måste finna sig i den konstnärliga framkanten, och hävda egna, nya kvalitetsbegrepp gör uppgiften att bedöma kvalitet extra svår men också intressant. Därför kommer vi att låta utomstående granskare granska vårt eget granskningsarbete, förklarar Johan Öberg.

EVA LUNDGREN

CITATET

»Överdådiga kalas och skyhöga ersättningar till forskningsbyråkrater ... är bara ett symptom på det djupare liggande problemet med en svårartad överorganisering av svensk forskning.«

DET SKRIVER
PROFESSOR
BO ROTHSTEIN PÅ
EXPRESSEN-DEBATT
DEN 16 AUGUSTI.

Fyra institutioner bildar Akademin Valand

► **1 juli 2012** bildades Akademin Valand av följande konstnärliga institutioner: Filmhögskolan, Högskolan för fotografi, Konsthögskolan Valand samt Litterär gestaltning.

Ledningen kommer att bestå av prefekt Mick Wilson, konstnär, skribent och idag chef vid forskarskolan GradCAM i Dublin, och proprefekt Mats Olsson som idag är tillförordnad prefekt vid Konsthögskolan Valand. Akademin Valand är resultatet av ett omfattande utvecklingsarbete vid Konstnärliga fakulteten, som startade i början av 2010. Konstnärliga fakultetens sju institutioner har blivit tre: Akademin Valand, Högskolan för scen och musik samt HDK, Högskolan för design och konsthantverk.

Vision 2020

► **Efter ett förberedelsearbete** på ett och ett halvt år, där mer än 1000 personer medverkat, godkände Göteborgs universitets styrelse den 6 september en ny vision och långsiktig strategi för åren 2013–2020, *Vision 2020*.

Strategin kommer nu att brytas ner i treåriga handlingsplaner för varje fakultetet, institution samt för den universitetsgemensamma nivån. Dessa ska kompletteras med ettåriga verksamhetsplaner kopplade till budget.

– Det är också viktigt att kontinuerligt följa upp och utvärdera det vi nu gör, förklarar rektor Pam Fredman. Det arbetet kommer att kräva medverkan från såväl anställda som studenter eftersom vi har ett gemensamt ansvar för utvecklingen av Göteborgs universitet.

Mer information om *Vision 2020* finns i detta nummers bilaga samt på: vision2020.gu.se.

Regeringen vill nominera till styrelsen

► **Regeringen vill att** en nomineringsgrupp ska lämna förslag till ordförande och ledamöter i högskolans styrelse. Idag är det rektor som föreslår vilka som ska sitta i universitetsstyrelsen. Detta kräver bland annat en ändring i högskoleförordningen.

Enligt förslaget ska nomineringsgruppen bestå av en person som utses av regeringen, landshövdingen och en studentrepresentant.

Otidsenliga titlar avskaffas

Det finns över 400 tjänstebenämningar vid GU, många av dem används inte längre. Men nu ska titlarna minskas i antal och bli tydligare, alltså mer tidsenliga.

– **VI HAR VÄLDIGT** många tjänstebenämningar och flera av dem spretar åt olika håll. Det har gått inflation i detta och vi måste få någon ordning i galenskapen, säger Hilding Sjödén som själv

– I ett tidigare system, som vi för länge sedan övergivit, spelade tjänstetiteln en viktig roll i lönesättningen. Lönen för exempelvis en avdelningsdirektör var jämförbar med andra myndigheters avdelningsdirektörer. Sedan fanns det ett antal olika nivåer som signalerade vilken plats man hade i organisationen. Förste byråsekreterare var finare än en vanlig byråsekreterare, och så vidare. Problemet är att detta

man enkelt kan haka på ett prefix. Exempelvis ekonomiadministratör eller studieadministratör.

Vem avgör vilken titel en anställd ska ha?

– Det är arbetsgivaren som beslutar. När vi ändrar en titel för en redan anställd sker det efter förhandling med personalorganisationen. Det är inte upp till den anställde att bestämma utan man får utgå ifrån vad som står i en faktisk eller tänkt platsannonser för en viss befattning.

EN ANNAN TREND ÄR att engelska titlar har blivit fler, inte minst inom IT-sektorn. Men här har personalavdelningen dragit i nödbromsen. Inga engelska titlar tillåts om det inte föreligger synnerliga skäl.

– CIO är något man kan skriva på visitkortet men inte gärna ha som titel. För några år sedan försökte man ge Jan Eliasson titeln ”senior adviser” men där föreslog vi ”senior rådgivare”, vilket också blev hans titel. Om det finns bra svenska benämningar finns det ingen anledning att ha engelska, säger Hilding Sjödén.

En annan risk med tjänstetitlar är att de kan bli för snäva.

– Man får utgå ifrån de befattningar som föreslås i utredningen. Sedan kan det alltid bli fråga om att göra vissa kompromisser. Vi har fortfarande inte löst problemet med att det finns chefer med samma titel fast på olika nivåer. Detta kan leda till missuppfattningar.

HILDING SJÖDÉN tycker att arbetet har gått smidigt och att det har varit få invändningar mot förslaget.

– Jag tror att beslut kan tas i september. Sedan återstår ett större arbete att förändra titlarna ute på arbetsplatserna, vilket tar tid och säkert kan väcka en del protester. Men att införa ett mer enhetligt system vinner alla på, menar Hilding Sjödén som nämner att flera universitet redan håller på att se över denna fråga.

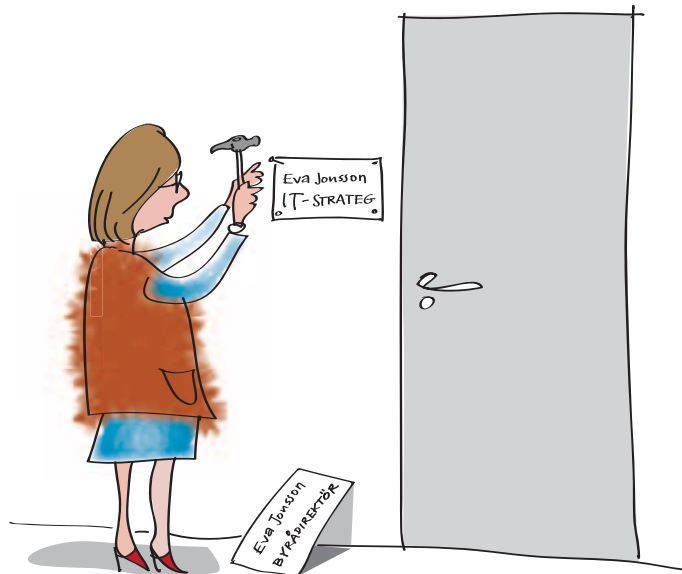

ILLUSTRATION: ANDERS EURÉN

har den ganska ovanliga titeln ”senior rådgivare” på personalavdelningen.

AV TOTALT 430 tjänstebenämningar är cirka 110 unika. Drygt ett hundratal titlar används inte längre när någon nyrekryteras. Under åren har antalet titlar bara blivit fler och fler, men nu finns ett förslag på att rensa upp i den vildvuxna floran. Gamla titlar, som inte säger något om vad personen egentligen gör, stryks och nya införs utifrån principen om funktionstitlar.

– Förhoppningsvis får vi något färre titlar, en tydligare struktur och ett större informationsvärde. Vi fokuserar mer på kompetens och funktion än på att ange en hierarkisk position i organisationen, med undantag av chefer så klart.

synsätt fortfarande avspeglas i våra tjänstetitlar.

Idag är det helt annorlunda. Lönesättningen är individuell utifrån fastställda lönekriterier och lönejämförelser grundar sig på de statliga BESTA-koderna som anger tjänstens arbetsuppgifter och svårighetsgrad.

Titlens betydelse har därmed minskat.

– Det finns en myt att en individuell titel ger högre lön. Men singeltitlar ger ingen fördel, konstaterar Hilding Sjödén. Dessutom blir det lite bökligt att byta titel när man får nya arbetsuppgifter.

ENLIGT HANS FÖRSLAG kommer ett 90-tal titlar att försvinna och istället införs ett system med funktionstitlar som bygger på att

SHANGHAILISTAN

Några snäpp upp. Än sen?

Hurra! GU har klättrat några pinnhål på Shanghailistan och anses nu, enligt denna lista, vara ett av världens 200 bästa universitet. Men varför bryr vi oss om denna ensidiga ranking?

SVERKER LINDBLAD, professor i pedagogik och bland annat medlem i SUHF:s grupp för rankingsfrågor, tycker att det är glädjande att GU hamnar bättre på listan i år. Men det är ingen garanti för framtiden.

– Göteborgs universitet bör passa på att vara glada. Nästa gång kan vi lika gärna rasa några platser utan större anledning.

Att listorna får stor uppmärksamhet är inte konstigt, men det är illa om listorna blir styrande för universitetens utveckling, tycker Sverker Lindblad.

– Rankningslistor har som syfte att skapa hierarkier mellan lärosäten. Risken med att lägga för stor tyngd på vissa områden bara för att avancera på listorna är att det sker på bekostnad av kärnverksamheten och inte minst av utbildningen.

HAN TYCKER ATT fördelen med Shanghailistan är att den, till skillnad från Times och QS, är ett stabilt rankingssystem som inte använder tvivelaktiga ryktesindikatorer.

– Men den är alldeles för snäv och abstrakt för att fylla någon funktion och den ger en extremt vinklad beskrivning av lärosätena.

Listan, som egentligen heter Academy Ranking of World Universities (ARWU), har funnits i tio år och under denna tid har GU legat ganska stabilt. De första åren hamnade universitetet någonstans mellan 150 och 200 för att sedan under sju år falla till en placering på mellan 201 och 304. Men i år klättrar GU några platser. Utifrån indikatorerna, som ligger till grund för rankingen, har avdelningen för analys och utvärdering räknat fram en mer exakt placering: 196. Förra året hamnade GU på 203:e plats.

– I fjol låg vi och nosade på gränsen till det högre intervallet och i år har vi tagit klivet upp. Det visar att GU:s forskare blir alltmer framgångsrika och publicerar sig, även om det är svårt att dra generella slutsatser, säger Katarina Borne på avdelningen

för analys och utvärdering.

Hon påpekar att Shanghailistan är utvecklad för att urskilja världens absoluta toppuniversitet inom naturvetenskap, medicin och teknik.

– Syftet med listan var från början att skapa kinesiska universitet av världsklass inom dessa områden. Med tanke på den uppmärksamhet som listan fått har den utvecklats att bli en etablerad indikator för forskningsintensiva lärosäten världen över. På många sätt är den alltså inte relevant för oss som är ett utbildningstungt och brett universitet, säger Katarina Borne.

»Vem kontrollerar att bakgrundsmaterialet stämmer och vem granskar granskarna?«

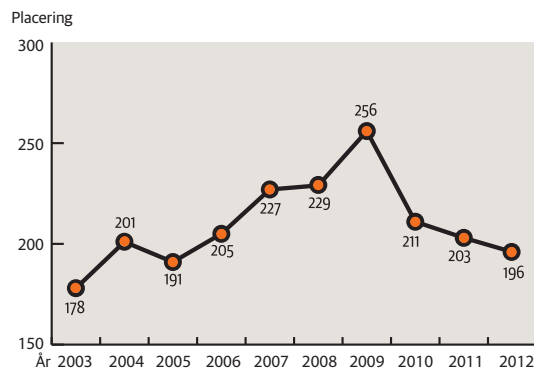
Så vad har hänt? En förklaring är att GU:s forskare har publicerat sig mer i tidskrifter som ingår i rankingen. Exempelvis har antalet publiceringar i Nature och Science den senaste femårsperioden ökat från 17 till 21. Det har även skett en ökning av antalet artiklar i Science Index Expanded (SSIE) och Social Science Citation Index (SSCI). För första gången syns GU även inom ämnesområdena Life and Agriculture Sciences och Social Sciences men det beror snarare på att bara de 100 främsta lärosätena rankades tidigare medan listan i år utökats till 200.

EN AV MÅNGA brister är att Shanghailistan endast mäter en viss typ av forskning och lägger ganska stor vikt vid priser, som innebär att lärosäten som fått Nobelpris för länge sedan automatiskt får en bättre placering. Dessutom har lärosätets profil och antalet anställda betydelse, vilket missgynnar GU jämfört med andra universitet.

– Den kritik av rankinglistor som riktats från tunga aktörer, som League of European Research Universities, är välbefogad, konstaterar Sverker Lindblad. I en tid av ökad mark-

Professor Sverker Lindblad varnar för att ha en övertro på rankingar som inte säger särskilt mycket om kvalitet.

GU:s placering på Shanghailistan de senaste 10 åren.

nadsanpassning kan listorna i värsta fall leda till att universitet drivs av vinstintresse.

Trots alla invändningar får listorna allt större uppmärksamhet. De har redan betydelse för makt-havare och forskningsråd som fördelar anslag, men även när universitet ska välja samarbetspartner eller när studenter ska välja internationell utbildning.

Det finns alternativ till ranking av enskilda universitet, nämligen att analysera hur högre utbildning och forskning fungerar som ett system och hur dessa kan förbättras. Sverker Lindblad föreslår större öppenhet och insyn i dessa frågor samt ett kritiskt förhållningssätt till listorna:

– Vem kontrollerar att

bakgrundsmaterialet stämmer, och vem granskar granskarna? Här spelar iReg, Observatory on Academic Ranking and Excellence en viktig roll. Istället för att bli styrd genom rankinglistor, sätt frågorna om vetenskap och kunskap på dagordningen som grunden för att utveckla högre utbildning och forskning.

STAFFAN EDÉN, som är vicerector för forskningsfrågor, tycker ändå det är roligt att GU flyttar fram sina positioner.

– Att vi publicerar mera är delvis en konsekvens av ett aktivt ledarskap och av att ökade krav på publicering har direkta ekonomiska incitament, både för den enskilda institutionen och för GU.

Men han slår fast att GU inte kan ändra inriktning för att passa de kriterier som ligger till grund för ensidiga rankingssystem.

– Vi måste jobba med helheten.

ALLAN ERIKSSON

SHANGHAI-LISTAN

Den så kallade Shanghai-listan publicerades den 15 augusti. Inte helt överraskande dominerar 100-listan stort av amerikanska universitet, hela 53, med Harvard University, Stanford University och Massachusetts Institute of Technology i täten.

I Europa kommer University of Cambridge (5) på bästa plats och bland svenska universitet hamnar Karolinska Institutet på plats 42. I Sverige hamnar GU på en femteplats, efter Lunds universitet.

FOTO: JOHAN WINGBORG

Biblioteket är inte bara en stödfunktion utan också kärnverksamhet, menar överbibliotekarie Margareta Hemmed.

Det digitala förändrar allt!

Framtiden är det digitala biblioteket. Att de tio husen finns kvar på samma sätt som idag är inte säkert, menar Margareta Hemmed som efter trettio år i biblioteksvärlden nu kan titulera sig överbibliotekarie.

FRÅN HUVUDENTRÉN är det bara en trappa upp till kansliet där Margareta Hemmed har sitt rum, som ger ett ämbetsmannaintryck. Då tänker man inte bara på att en del av rummet är omgivet av mörka bokhyllor, utan en sidosdörr leder in till sekreteraren och utanför dörren glänser mässings-skylden, "Överbibliotekarie".

– Jag har inte hunnit sätta min personliga prägel på rummet än, bara ett foto på mina vuxna barn vid datorn.

Häriifrån har man en imponerande utsikt över Näckrosdammen där några studenter i det tilltagande regnet skyndar uppför sluttningen, på väg till UB som strax öppnar.

Det var i somras det stod klart att Margareta Hemmed, som då var chef för Centralbiblioteket, hade utsetts till överbibliotekarie

efter en lång rekryteringsprocess där det i slutet stod mellan henne och tre manliga sökande. Det var långt ifrån självklart att hon skulle söka jobbet, berättar hon:

– Jag satt i ledningsgruppen och träffade en kandidat. Under tiden började jag fundera på det. Det var sent på våren som jag bestämde mig. Jag hade inte en tanke på det innan, utan det växte fram efter att jag hade talat med några kollegor.

- JAG SÅG JU vilket roligt jobb som Agneta Olsson (före detta överbibliotekarie reds.) hade! Det lät spännande att få hela ansvaret. Jobbet är så stort och brett, det är inte heller färdigdefinierat. Under åren har jag känt att det finns saker man skulle vilja förändra.

Margareta Hemmed kommer

ursprungligen från Uppsala, där hon är uppväxt i vad hon beskriver som vanlig medelklassmiljö: pappa var statlig tjänsteman, mamma hemmafru. För henne var det självklart att läsa vidare, så efter att ha tagit till en fil kand i humaniora stod valet mellan att bli journalist eller bibliotekarie. En dag råkade hon få syn på en annons från Bibliotekshögskolan i DN.

- JAHA, DET KAN jag bli, tänkte jag. Det lät spännande och påminde lite om journalistik. Ju mer jag tänkte på det, desto mer intresserad blev jag. Men på den tiden var bibliotek knappast en förebild, jag minns att skolans bibliotekarie var sträng och lite skrämmande.

Det finns till och med en historia om universitetsbiblioteket för några decennier sedan. En bred trappa ledde upp till receptionen och de studenter som vågade sig upp möttes av en finlandssvensk bibliotekarie som ropade högt: Har du slagit i AK? Ingen visste vad AK betydde.

Universitetsbiblioteket (UB)

Antal bibliotek och studietorg: 10.

190 anställda.

7 516 besökare varje dag.

1 700 studieplatser. I samlingarna finns 2,7 miljoner volymer (totalt fem mil material) och 11 000 tidskrifter.

Det digitala materialet omfattar till exempel 184 000 e-böcker och 23 800 e-tidskrifter.

Antal e-lån per år: 2,5 miljoner.

Antal lån tryckt material: 543 000.

– Det är förstås en nidsbild men jag tror att det har hänt väldigt mycket när det gäller bemötandet.

Direkt efter studierna fick hon jobb som bibliotekarie i Uddevalla. Där kom hon att syssla mycket med informationsverksamhet, som att arrangera föreläsningar ihop med tidningar och radio.

Hon blev kvar i Uddevalla i 10 år och fortsatte sedan vidare till Kungälv. Till UB kom hon 1999. Bland annat för att komma familjen i Göteborg närmare.

Margareta Hemmed svarar försiktigt och eftertänksamt. Hon säger att hon funderat en hel del på organisationen som idag är indelad i 10 hus.

- ÄR DET VERKLIGEN det bästa sättet att organisera verksamheten? Vi borde tänka mer på innehållet. Det händer så otroligt mycket inom tekniken som gör att vi måste tänka annorlunda.

För bara några år sedan var Digitala tjänster en liten stödfunktion, på ett par anställda.

Nu är det närmare 30 personer som arbetar med utveckling av UB:s webb och elektronisk publicering. Och hon tror att det inte dröjer särskilt länge förrän digitaliseringen blir normen. Detta kommer att påverka bibliotekens roll i ännu högre grad än idag, menar Margareta Hemmed.

När hon själv gick på bibliotekshögskolan i Borås fick Margareta Hemmed lära sig att den gamla sortens system med kort i lådor, men hon har aldrig använt kortkatalogen i sitt yrkes-

tycker att biblioteken var tidigt ute i utvecklingen och vi är väl förberedda i övergången till det digitala. Formatet passade oss kanske bra.

I våras gick Harvards universitetsbibliotek ut och varnade för att de inte längre skulle ha råd att prenumerera på vetenskapliga tidskrifter. En prenumeration kan kosta över hundra tusen kronor. Ser du detta som ett hot?

– Idag lägger vi 18 miljoner kronor på prenumeration av tid-

»Man ser biblioteket lite som allemansrätten, tar man bort det skriker alla.«

”

liv. I dag möter hon i stället en ny generation studenter som är infödda i den digitala världen, så kallade digital natives, med helt nya behov.

Många vill trots allt ha kvar traditionella bibliotek som man kan gå till. Hur kan man förena de olika förväntningar som besökare har?

– Det som har hänt är helt otroligt. För den generation av studenter som börjar läsa idag är född framför datorn och tänker inte riktigt som vi gör. Ändå är det förvånansvärt många som vill läsa tryckta böcker. Men för dem finns det inget annat liv än det digitala. Finns det inte på nätet finns det inte. Och forskarna vänjer sig allt mer att få tillgång till allt material digitalt. Studenterna, däremot, kommer att behöva en arbetsplats och har behov av att träffa andra, så husen kommer att finnas kvar.

Rykten om den tryckta bokens död tror hon dock är överdrivna. Den kommer att finnas kvar, för lång tid framöver, men dess betydelse minskar allteftersom tekniken utvecklas.

– Men när det gäller tryckta tidskrifter vet katten om de kommer att finnas några kvar. Allt fler vetenskapliga tidskrifter går över till nättidningar, så kallade e-periodika. Men förändringar sker inte över en natt och vi kommer säkert att leva med både tryckta som digitala böcker under lång tid. Det innebär att vi måste försörja båda världarna, såväl värna det gamla kulturarvet och satsa på digitalisering. Framför allt har sättet att söka information förändrats men jag

skrifter, varav de flesta är e-periodika. Vi har ju alltid bråkat med förlagen om att tidskrifterna är för dyra. Vi tycker inte om deras affärsmodeller. Vi har en summa pengar som vi ska köpa så mycket som möjligt för. Egentligen finns det inga alternativ och det är inte UB:s uppgift att bestämma vilka tidskrifter som vi ska ha. Vi måste ha de viktiga tidskrifterna, oavsett vad de kostar. Vi vill däremot gärna få inköpsförslag från forskarna, men tala också om för oss vilka som inte längre behövs.

Var tror du UB befinner sig om tio år?

– Förhoppningsvis har vi ett nytt campus här. Jag tror att vi kommer att vara mer koncentrerade i våra arbetsuppgifter. Kanske också i våra lokaler. Vi känner att det är ett jättestort tryck bland studenterna, vi bygger hela tiden nya studieplatser som ska vara individuellt anpassade. En annan förhoppning är att vi ska vara mer involverade i universitetet och samhället. Vi måste gå i takt med universitetet, och här finns hur mycket som helst att göra.

Ja, det finns en uppfattning om att biblioteket är osynligt. Är det ett problem?

– Ja, man ser biblioteket lite som allemansrätten. Det finns här och det ska finnas här. Tar man bort det skriker alla. Biblioteken är så självklara att man nästan tar oss för givet. Vi måste bli bättre på att tala om att vi inte bara är en stödfunktion utan en kärnverksamhet. Tänk om vi kunde visa på vilken bety-

MARGARETA HEMMED

ÅLDER: 58 år.

BAKGRUND: Tog examen från Bibliotekshögskolan i Borås 1980. Hon började som bibliotekarie i Uddevalla kommun fram till 1990. Mellan 1990–99 var hon avdelningschef för Kungälvstadsbibliotek. Hon kom till Göteborgs universitet 1999 och började då på Pedagogiska biblioteket. Därefter var hon chef för Kurs- och tidningsbiblioteket. Till Centralbiblioteket kom hon 2004 och var först avdelningschef och från 2010 bibliotekschef.

FAMILJ: Två vuxna barn, dotter och son.

BOR: Linnéstaden.

LÄSER JUST NU: Sofi Oksanen: *Utrensning*.

INTRESSEN: Musik, idrott, historia.

OANAD TALANG: Varit tävlings-simmerska.

MOTTO: Var modig!

delse för undervisning och forskning ett bra bibliotek är. Sådana studier skulle vi vilja se. Men vi känner oss absolut inte hotade.

– Men det som går före allt annat är att vi ska vara användarstyrda, det finns inget annat mål. Då måste vi ha kontakt med användarna och det måste ske på alla nivåer, dagligen, i möten och så vidare.

Margareta Hemmed blickar ut mot fönstret där regnet fortsätter att vräka ner. Upprepar det som hon känner är särskilt viktigt, nämligen att förändra bilden av UB:

– UB är inte Näckrosdammen utan alla fakulteter är lika viktiga för oss. UB är inte bara humaniora, även om vi har unika handskrifter, det är ändå viktigt att den bilden bleknar lite grann.

ALLAN ERIKSSON

GLOBAL WEEK

Vem har rätt till rättigheter?

Årets stora internationella satsning, Global Week, äger rum den 12–16 november. Temat för dagarna är Humans' Rights, alltså inte mänskliga rättigheter, utan människors rättigheter. Det är ett tema i linje med MR-dagarna, Mänskliga Rättighetsdagarna, som hålls på Svenska Mässan den 12–13 november.

– Tanken med temat är att släppa de begränsningar som finns i vedertagen terminologi om mänskliga rättigheter och istället komma närmare vad du och jag förväntar oss och tycker oss ha rätt till. Det är första året som Global Week har ett undertema men precis som Filmfestivalen kan programmet rymma mycket annat som visar på GU:s internationella verksamhet. GU är bland annat störst i Sverige på Erasmus-mobilitet, säger Pernilla Danielsson, enhetschef på International Centre.

Fakulteterna har för varje år ökat sin delaktighet i Global Week-programmet och de huvudsakliga aktiviteterna kommer att ligga nära studenter och personal ute på institutionerna.

– I år har vi en betydligt mindre budget att röra oss med men vi kommer att satsa på många aktiviteter nära studenterna och personalen och givetvis fortsätta vår satsning på vår Staff Training som blivit mycket uppskattad tidigare år, säger Pernilla Danielsson.

Det planeras två större händelser i universitetets aula, men det är inte klart ännu vem som tar över stafettpinnen Gothenburg Annual Lecture on Global Collaboration. Deadline för programmet är precis som förra året den 15 oktober.

Börja träna på Fysiken!

Du vet väl om att du som är anställd vid Göteborgs universitet har personalpris på Fysiken?

Multikort 274 kr/mån
Träna fritt på Kaserntorget, Gibraltarvägen och Klätterlabbet.

Combi-kort 253 kr/mån
Träna fritt på 2 av våra anläggningar.

Singlekort 232 kr/mån
Träna fritt på 1 av anläggningarna.

Priserna gäller autogiro 12 månader. Priserna gäller t.o.m. 31 dec 2012.

Vårt utbud

- Badminton
- Basket
- BODYBALANCE
- BODYCOMBAT
- BodyControl
- Bordtennis
- Challenge
- CrossFit
- CXWORX
- Cykel
- Dansklasser
- Funktionell Träning
- Gym
- Gympa
- Innebandy
- Innefotboll
- Klättring
- Krafttag
- Löpning
- Pilates
- Stepklasser
- TRX
- Vattengympa
- Volleyboll
- Yoga

www.fysiken.nu

fysiken
något för alla

Låt en mentor vässa dina idéer!

Sökes: forskare som funderar på hur den egna forskningen kan komma samhället till nytta.

Finnes: framgångsrika företagsledare med lång erfarenhet.

DET ÄR FEMTE gången som GU är med i mentorprogrammet Mentor4research, ett projekt inom IVA:s ram som finansieras av Vinnova. Även om programmet från början var inriktat mot teknik och medicin har det under åren utvidgats till att omfatta allt fler områden. Det är nu dags att söka till programmet, där vinnaren kan ta hem 100 000 kronor i stipendium.

– Det finns inga gränser, säger Björn Sjöholm som är projektledare för Mentor4research i Väst. Syftet är inte enbart att kommersialisera forskning, vilket förstås inte är en nackdel, utan det handlar snarare om nyttiggörande i en bred mening.

BARA FÖR ATT visa på bredden nämner Björn Sjöholm några områden som funnits med i programmet: miljö, konkurer, membraner och proteiner, musikalisk och scenisk gestaltning, arbetsrelaterad stress, organisationer och kluster, mediekonsumtion och till och med kvinnliga krockdockor.

I årets omgång deltar fyra GU-forskare: professor Nils Lycke och lektor Ulf Yrlid, båda från Sahlgrenska akademien, Lena Mossberg från handelshögskolan samt forskare Susanne Lindegarh från institutionen för biologi och miljövetenskap. Hon finns på Lovécentret på Tjärnö.

– För mig har mentorskapet varit väldigt givande. Personkemin mellan mig och mentorn har fungerat perfekt.

Personkemin mellan mentorn och mig har fungerat perfekt, säger Susanne Lindegarh.

Hon har hjälpt mig att utvecklas som forskningsledare men också med hur min forskning kan komma samhället till nytta, säger Susanne Lindegarh, som tagit fram en metod för mätning av blåmussellarvers fastsättning vilket har betydelse för blåmusselodling.

MEN DET FINNS egentligen inga krav på att vara professor. Alla, från och med sistaårsdoktorander, är välkomna att söka.

Förra året tog Ulrica Almhöjd, GU-doktorand inom kariologi, hem 2011 års forskarstipendium på 100 000 kronor för ett projekt som går ut på att förbättra djurs tandhälsa. Mentorena är kända och framgångsrika företagsledare som medverkar gratis. Under nästan ett år träffar de forskaren minst en gång i månaden.

– Många mentorer ställer upp från år till år bara för att de tycker det är roligt och att de samtidigt får en insikt i forsk-

ningen som de tycker är väldigt intressant, säger Bertil Ohlsson på Forsknings- och innovationsservice som från GU:s sida arbetar tillsammans med Björn Sjöholm.

– Mentorns roll är att få forskaren att bli mer klar över vad hon eller han vill, att fokusera, och att bena upp vad som är realistiska och visionära mål och vad som krävs för att nå målen, fortsätter Björn Sjöholm. Forskaren får en djupare insikt om näringslivets villkor och stegen på vägen till att kommersialisera en produkt eller tjänst.

FORSKARE FÅR genom programmet en möjlighet att träna och slipa på sina idéer. Dessutom får forskaren tillgång till mentorns stora kontaktnät. De som väljs ut får också ett resekonto på 30 000 kronor vilket bland annat kan användas till studiebesök var som helst i världen.

Förutom månadsträffarna

»Mentorns roll är att få forskaren att bena upp vad som är realistiska och visionära mål.«

”

arrangeras tre regionala möten i Göteborg där forskarna bland annat kan få träffa innovationsrådgivare och jurister vid GU. Niklas Fernqvist är innovationsrådgivare.

– Vi kan hjälpa forskarna med vad de bör tänka på innan de exempelvis startar ett företag. Hur påverkar det eller gynnar det deras fortsatta forskningskarriär? Vi hjälper dem att navigera rätt i gränslandet mellan akademien och företagsvärlden.

TVÅ DELTAGARE går vidare till final i Stockholm i november där en jury utser det stora priset. Dessutom får en person ”publikens pris” för bästa framträdande. Det handlar nämligen om att på fem–sex minuter kunna presentera sin idé för en bredare publik som på förhand inte vet något.

– Vi är inte bra på presentationsteknik i Sverige. När jag ber en forskare att berätta om sin forskning på fem minuter säger många att det är omöjligt. Men konsten är att göra en kärnfull presentation om forskningen, vad programmet har gett samt att ge en bild av framtiden. Det är också något som vi tränar mycket på under året, säger Björn Sjöholm som ser programmet som ett sätt att bygga broar mellan forskning och företagsvärlden.

– Bara för att man är professor måste man inte begripa sig på kommersialisering. Det är inget konstigt med det.

Sista ansökningsomgång för 2013 är den 31 oktober.

Bertil Ohlsson

Björn Sjöholm

MENTOR4RESEARCH

Sex universitet är med i mentorprogrammet Mentor4research som är ett projekt inom Kungl. Vetenskapsakademiens ram. Mer information finns på: www.iva.se/Projektverksamhet/Projekt/-Mentorprogram-for-forskare/.

ALLAN ERIKSSON

Doktorspromotion 2012

Promotionen äger rum den 19 oktober. Anställda är välkomna att delta vid ceremonin, först till kvarn gäller. Gå in på www.gu.se/akademiska_hogtider och läs mer eller anmäl dig.

Doktor Felix Neuberghs stiftelse

ledigförklarar medel för år 2013 som ska främja:

I Sverige boende barns eller ungdoms vård och uppfostran eller utbildning vid högskola, universitet eller liknande officiell anstalt. Vård och hjälp till i Sverige boende behövande åldersstigna, sjuka eller handikappade. Klinisk medicinsk vetenskaplig forskning som bedrivs i den västsvenska regionen och vars huvudsakliga syfte är att förbättra den åldrande människans fysiska livskvalitet.

Gå in på www.felixneubergh.se.

ALMEDALSVECKAN

Viktigt med spontana möten

En västsvensk arena, det var en av årets nyheter under Almedalsveckan där över 40 GU-forskare och medarbetare deltog.

- **EN OTROLIGT GIVANDE** vecka, summerade rektor Pam Fredman som hade ett späckat schema: Hon var där både som rektor och som ordförande i Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF. Bland annat diskuterade hon en nationell life science-strategi, följderna av kårobligatoriets avskaffande och betydelsen av ranking.

Den Västsvenska arenan var ett initiativ där Chalmers, Västsvenska Handelskammaren, Västra Götalandsregionen och Business Region Göteborg samlats under ett tak. Syftet med arenan var att agera och synas tillsammans och att gemensamt kunna presentera regionala lösningar på nationella och internationella utmaningar. Transporter och miljö var två aktuella frågor som diskuterades.

Centrum för kultur och hälsa var med för första gången och arrangerade två evenemang

Hur mår doktoranden? Detta diskuterade Pam Fredman med bland andra statssekreterare Peter Honeth, Britta Lejon, ordförande fackförbundet ST och Jabar Amin, Miljöpartiet.

och ett mer informellt runda bordssamtal tillsammans med Centrum för personcentrerad vård vid Göteborgs universitet, GPCC. Ola Sigurdson, professor i tros- och livsåskådningsvetenskap och föreståndare för Centrum för kultur och hälsa, är också nöjd med veckan, framför

»Det fanns utrymme både för reflektion och dialog«

OLA SIGURDSON

”

allt med alla personliga möten.

- Almedalsveckan kan upplevas som en månglarnas marknad, men det huvudsakliga intrycket är positivt. Dels var det mycket lätt att tala med de politiker som var där - och även med andra personer från akademien, näringslivet, kulturvärlden och så vidare. Dels slogs jag av att många samtal som jag lyssnade till var både eftertänksamma och nyanserade. Med andra ord fanns det utrymme för både reflektion och dialog och inte bara politiska slagord och sensationer, säger Ola Sigurdson.

Mycket talar för att det blir en fortsättning på den Västsvenska arenan. Universitetets aktiviteter och medverkan har följts upp med en intern utvärdering, med bland annat önskemål om att arbeta mer med universitetets synlighet i Almedalen. Många framhåller betydelsen av informella, spontana möten.

JENNY LÖÖF BRATICEVIC

Nya IT-regler ger bättre skydd

TVÅ GÅNGER per år, när du loggar in på GU:s portal, får du automatiskt upp ett fönster där du måste godkänna GU:s regler för IT-säkerhet. Läser du igenom dokumentet? Om inte, är det kanske dags att göra det. Reglerna för IT-säkerhet har nyligen uppdaterats för att inkludera hur man ska förhålla sig till sociala medier och molntjänster. Dessutom finns det rekommendationer om hur du bör skydda din information eller ditt system.

- Reglerna ska mer fungera som en varningsklocka, att du ska tänka dig

för innan du i tjänsten lägger ut material på sociala medier eller i någon molntjänst, så att du exempelvis tar hänsyn till personuppgifter, upphovsrätt och skydd av den information som läggs ut, säger Leif Bouvin som är säkerhetschef.

ÄR DU BLAND annat medveten om att du kan förlora rätten till material eller bilder som läggs ut på exempelvis Twitter eller Facebook?

Om du har material som du är mer rädd om kan det vara värt att tänka

sig för innan du lägger över det i molntjänster som Apple eller Dropbox. I de uppdaterade IT-reglerna finns riktlinjer för hur man kan skydda sitt material, enligt ett system för informationsklassning, som går från klass 1 till 4, där den högsta klassen innebär sekretesskrav.

- Som anställd ska man vara medveten om riskerna. Tanken är att all information ska klassificeras utifrån krav på konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet. Om det exempelvis finns känslig information ska denna

i första hand lagras på en fristående server och inte på den egna datorn.

VILL DU LÄRA DIG mer om hur man använder sociala medier och molntjänster på ett säkert sätt? Den 25 september och 25 oktober arrangeras halvdagsutbildningar om IT-säkerhet. Läs mer på: www.sakerhet.gu.se, www.pa.adm.gu.se/kompetensutveckling/.

ALLAN ERIKSSON

WELCOME TO THE INTERNATIONAL CAFÉ

The International Café takes place for international researchers, international staff, PhD students, their families and hosts.

Location:

Ågrenska villan, Högåsplatsen 2, Gothenburg
Guest Services, www.gu.se/guestservices

UNIVERSITY OF
GOTHENBURG

På engelska och på Facebook

GU Journalen har en speciell pdf-version där ett urval artiklar presenteras på engelska. Se mer på www.gu-journalen.gu.se.

Vacker – till vilket pris som helst?

Jakten på det perfekta utseendet har skapat en miljardindustri.

– Våldigt starka marknadskrafter styr detta. Det är synd för det medför mycket lidande särskilt för unga som ska bygga sin självbild.

Det säger Carolina Lunde, universitetslektor vid psykologiska institutionen, som undersöker hur unga ser på skönhetsingrepp.

ALLA TIDER HAR människor velat göra sig vackra. Skillnaden i dag är en mycket stark skönhetsindustri som drivs av jakten på pengar.

– De lever på människors missnöje med hur de ser ut. Det gör att många unga kommer till korta. Jag tycker det är väldigt, väldigt synd, vi borde ha kommit längre än så.

– Det finns all anledning att ha en kritisk debatt kring skönhetsindustrin eftersom den leder till allvarliga konsekvenser som till exempel ätstörningar, säger hon.

33-åriga Carolina Lunde är själv klädd i jeans, svart kavaj och sneakers på fötterna när vi träffas för en intervju på hennes tjänsterum på psykologiska institutionen nära Linnéplatsen i Göteborg.

UTANFÖR FÖNSTRET skymtar Annedalskyrkan genom sommargrönskan. På väggen har hon barnfoton och en målning föreställande en kvinna som ligger och läser. Skrivbordet är välstädat och i bokhyllan står en rosa fläkt. Allt ger ett välorganiserat intryck.

– Jag städade innan du kom, säger hon och skrattar.

Carolina Lundes undersökning heter *Ska gå ner sju (i alla fall fem) kilo innan jag opereras*. Ett tusental ungdomar ska intervjuas om kroppsuppfattning, självbild, relationer och skönhetsingrepp. Till sin hjälp tar hon också modebloggar.

I en pilotstudie som forskargruppen redan har gjort, med 110 gymnasie-studerande, fann man intressanta resultat. Det visade sig att särskilt yngre pojkar tror att plastikoperationer medför sociala fördelar. Som att man lättare får jobb om man har gjort ett skönhetsingrepp.

Av de intervjuade flickorna kunde cirka 20 procent tänka sig att göra ett skönhetsingrepp någon gång i framtiden. För pojkarna var det hälften så många som funderade i samma banor.

– De här ingreppen saluförs i dag som ett tillgängligt sätt att ändra sitt utseende, säger Carolina Lunde.

Och här spelar medierna en stor roll, menar hon.

I pilotstudien studerade man också kroppsuppfattning och där fick man oväntade resultat.

– Jag hade förväntat mig att kroppsuppfattningen hängde ihop med attityden till skönhetsingrepp men så var det inte alls.

Carolina Lundes undersökning delas upp i två delar, varav den första handlar om modebloggar.

– De har blivit omåttligt populära och har en oerhörd genomslagskraft. Framför allt yngre tjejer skriver och läser modebloggar. Om någon lägger upp en bild på en tröja i bloggen så kan den sälja slut i butiken dagen därpå.

CAROLINA LUNDE vill undersöka vilka som läser modebloggarna och vad de fyller för funktion. Kanske man kan urskilja subgrupper av läsare?

En del av de stora inflytelserika modebloggarna handlar om skönhetsingrepp och de lägger upp bilder på människor som genomgått sådan behandling.

– Det är ofta vanliga personer, som du och jag, på de här bilderna. Och vi identifierar oss oftast med dem som liknar oss själva.

Därför kan man tänka sig att modebloggläsare är mer positiva till ingrepp som ska förbättra utseendet.

– Vi kommer att rekrytera intervjupersoner via nätet. Vi skapar en Facebooksida och kommer att ”posta” på olika forum, bloggar och fansidor. På det sättet når vi ganska många personer som läser och är aktiva med det här. Vi hoppas att i det första steget få idéer kring vad som är viktigt att fråga om.

I UNDERSÖKNINGENS andra del söker man kunskap om attityder till skönhetsingrepp.

Vad utmärker dem som gör ingreppen? Hur ser deras livshistoria ut? Det är frågor som Carolina Lunde hoppas få svar på.

Vad är det då som gör att unga flickor kan tänka sig att operera sina bröst?

– En del vill må bättre, andra drivs av externa faktorer, som att bli omtyckt. Många unga tror att man blir mer omtyckt om man ser bättre ut.

Antalet skönhetsingrepp har ökat starkt under de senaste åren. Branschen har blivit en miljardindustri.

– Det finns indikationer på att attity-

De ideal som visas upp i medierna är orealistiska, påpekar Carolina Lunde. Samtidigt får ungdomarna veta att "du ska vara nöjd som du är".

»Kroppen har blivit ett projekt och då inte bara för rika människor.«

derna i samhället liberaliseras när det gäller skönhetsingrepp, att det har blivit mera legitimt.

Det är under 00-talet som den stora boomen för skönhetsingrepp har kommit. Nu finns också en liten annorlunda syn på dessa än tidigare. Under 1990-talet syntes i medierna bilder på kvinnor som genom ingrepp hade fått mycket stora bröst. I dag strävar fler efter en slags "naturlighet". Det vill säga, ingreppen ska förbättra men inte synas.

– Kroppen har blivit ett projekt och då inte bara för rika människor, säger Carolina Lunde.

HON MENAR ATT skönhetsidealen förändras genom tiderna och att det sker en tillväxning av nya ideal. Vissa unga kvinnor förstör läpparna genom att spruta in ett medel. Ett sådant ideal kan bli populärt i vissa subgrupper.

– Och om man har folk i sin närhet som gör skönhetsoperationer blir man mer positivt inställd.

Enligt Carolina Lunde visar många studier att fler män än tidigare kan tänka sig att göra skönhetsingrepp.

– Mäns kroppar blir allt mer objektifierade i medierna. Kanske kommer det dock aldrig att bli för män som för kvinnor, att

”

man så mycket bygger sin identitet och självbild på utseendet. Män har andra möjligheter att hävda sig på större domäner.

CAROLINA LUNDE har länge forskat om utseendekultur och barns kroppsuppfattning.

2009 publicerades hennes doktorsavhandling vid Göteborgs universitet. Avhandlingen *What people tell you gets you. Body satisfaction and peer victimization in early adolescence* byggde på en undersökning med 1000 barn mellan 10 och 14 år.

Hon fann att när barn och ungdomar utsätts för mobbning så påverkar det deras kroppsuppfattning och därmed också deras självkänsla.

Carolina Lunde konstaterar att det i medierna ofta finns en tydlig dubbelhet i de här frågorna. Man visar upp ideal som är helt orealistiska men skriver å andra sidan att "du ska vara nöjd som du är".

– Vi i vuxenvärlden måste alla rannsaka

oss och hur vi agerar. Som att inte stå framför spegeln och sucka. Jag var på en konferens nyligen och konstaterade vid fikabordet att inte en enda kvinna tog en kaka utan att kommentera ”jag borde inte...”. Sådant signalerar något.

– Vi måste tänka på vad vi förmedlar till barn. Att inte alltid sätta utseendet i sådant fokus när det gäller flickors hår eller klänningar.

FLICKOR LEKER MED dockor vars midja är 30 procent smalare än en genomsnittlig anorektikers.

På nätet finns spel och forum för flickor där könsrollerna är mycket stereotypa och där man leker supermodell och shoppar.

Tidningar ordnar tävlingar där föräldrar skickar in bilder på sina barn.

Allt uttryck för en ökad individualisering och kommersialisering av barndomen.

Själv har Carolina Lunde kommit närmare den här världen tack vare sina döttrar, 5 och 2 år gamla.

– Jag har invigts i den, och den var mer könsstereotyp än jag trodde.

Hon berättar att hon var så nöjd över att äldsta dottern inte verkade komma i någon ”prinsessålder”.

– Sedan slog det plötsligt till extremt mycket. Hon ville bara ha på sig fluffiga, blanka hemska tyllklänningar. Och då var det ju bara att låta henne hållas. Men så mycket feedback hon fick från omgivningen.

Kvinnliga forskare får ofta kämpa mycket hårdare än männen för att nå sina mål. Det omtalade glastaket är svårt att tränga igenom. Det visar till exempel de undersökningar om jämställdhet vid Utbildningsvetenskapliga och Naturvetenskapliga fakulteterna i Göteborg som forskarna Anna-Karin Wyndhamn och Anna Peixoto har gjort (se GU Journalen nr 7/11).

Carolina Lunde tycker inte att hon som ung kvinnlig forskare vid Göteborgs universitet har känt av de här problemen.

– Men det är egentligen svårt för mig att säga eftersom jag är i början av min karriär.

2010 fick hon sitt andra barn och var därefter föräldraledig en kortare period.

– Jag tycker inte att föräldraledigheten verkar ha legat mig i fatet. Men det är klart, som småbarnsförälder är det alltid ett väldigt pusslande.

JUST NÄR VI talar om detta så ringer telefonen. Carolina Lunde ursäktar att hon måste ta samtalet. Det är barnens far som är på väg att ”lämna över” döttrarna som han varit hemma med under dagen. Han ska åka till sitt jobb och undrar därför om intervjun är klar.

– Apropå vabbande! säger Carolina Lunde till mig och skrattar.

Hon känner sig lyckligt lottad som har två forskningsanslag. Och så tycker hon det är viktigt med förebilder, att se att andra inom akademien med liknande förutsättningar lyckas i sin forskarkarriär.

Carolina Lunde påpekar att det där pusslandet nog är lika besvärligt i alla branscher, var man än jobbar.

»Utseendet berättar mycket om oss vare sig vi vill det eller inte.«

”

CAROLINA LUNDE

AKTUELL: Projektet *Ska gå ner sju (i alla fall fem) kilo innan jag opereras. Unga kvinnors användning av modebloggar, kroppsuppfattningsproblematik och attityder till skönhetsingrepp*. Driver också ett idrotts-psykologiskt projekt som handlar om utseendekultur bland flickor inom olika sporter. De första resultaten från den undersökningen presenteras inom kort.

ÅLDER: 33 år.

FÖDD: Göteborg.

BOR: Askim.

FAMILJ: Man och två döttrar.

YRKE: Universitetslektor vid psykologiska institutionen.

BAKGRUND: Disputerade 2009 i psykologi med avhandlingen *What people tell you gets to you. Body satisfaction and peer victimization in early adolescence*.

INTRESSEN: Hästar. ”Jag har en bakgrund som ryttare. Det är en stor del av min identitet.”

SENAST LÄSTA BOK: *Pojkarna* av Jessica Schiefauer. ”En bra bok och ett intressant inlägg i genusdebatten.”

SENASTE FILM: ”Jag brukar plöja dokumentärer på SVT Play.”

FAVORITMAT: Vegetarian. ”Allt som är så grönt som möjligt.”

STYRKA: ”Jag är ganska ihärdig. Om något går mig emot så har jag oftast en förmåga att omvandla det till något jag kan lära mig av.”

SVAGHET: ”En omöjlig tidsoptimist. Tror att allt ska ta mycket kortare tid än vad det faktiskt gör. Sitter alltid med hjärtat i halsgropen och jobbar på nätterna för att hinna få in en ansökan.”

FÖREBILD: ”Många olika. Här på institutionen är det absolut Ann Frisé, min gamla handledare, som är en väldigt god förebild.”

- HÄR PÅ UNIVERSITETET finns en fördel, en flexibilitet, som andra yrkeskategorier inte har. Jag kan stanna hemma och ta hand om barnen och i stället jobba på kvällen, helgen eller natten. Det är upp till mig hur jag löser det och det passar mig ganska bra.

Hon konstaterar att forskarjobbet är väldigt prestationsbaserat men att detta också är en drivkraft.

Undervisningen tar mycket tid men är en viktig del av jobbet, menar hon.

Och för henne, vars forskning handlar om unga människor, är kontakten med studenterna extra givande.

– Jag får så mycket tillbaka av dem.

Carolina Lunde är uppvuxen i Göteborg och läste olika ämnen med koppling till media- och kommunikationsvetenskap. Därefter fortsatte hon till psykologin och en forskarutbildning.

JAG FRÅGAR OM hennes starka intresse för ungas kroppsuppfattning. Var hämtar hon det?

– Utseendet är en sådan stor del av vilka vi är. Det berättar så mycket om oss vare sig vi vill eller inte. Och i vår individualistiska kultur är det en stark identitetsmarkör. Vi gör blixtnabba bedömningar utifrån hur någon ser ut.

Hon påpekar att samtidigt så lyckas vi faktiskt se människan bakom utseendet. Vi är, tack och lov, inte alltid så hårda att döma.

Carolina Lunde säger att hon aldrig tröttnar på ämnet. Responsen är så stor varje gång hon pratar med unga människor om detta.

– Det bekräftar för mig att det här är något viktigt.

Hon betonar att hon försöker ha en kritisk ingång till frågorna. Det gäller att inte förstärka eller vidmakthålla uppfattningar om kroppsideal.

– Och många unga är väldigt duktiga på att förhålla sig till detta, det måste vi komma ihåg.

Frågor kring hur medierna påverkar oss har alltid fascinerat henne.

– Jag har verkligen hamnat på min drömposition. Det jag gör nu är precis det som jag strävade efter. Jag drivs av ett genuint intresse för de här viktiga frågorna.

SAMVERKANSPRIS TILL SNOA

FOTO: JOHAN WINGBORG

Årets samverkanspris har tilldelats orkesttermusikerutbildningen Swedish National Orchestra Academy. I motiveringen framhålls bland annat att utbildningsledaren Anders Köllerström drivit fram orkesterutbildningen till en internationellt framstående position samt att utbildningen och orkestern har blivit en viktig del av Göteborgs musikliv. Priset är på 200 000 kronor.

YOGA PÅ HUMANISTEN

HELENA DAHLBERG, lärare i idéhistoria och yogautövare sedan 15 år, sprider i höst yogan till Humanistens studenter och anställda.

Hon har nyligen disputerat i idéhistoria på en avhandling om Maurice Merleau-Pontys kroppsfilosofi.

– Min dröm har varit att kunna kombinera fysiska övningar som dans och yoga med samtal om kroppslighet. Första steget nu är att hålla yogaklasser.

Yoga är sanskrit och betyder förenig av kropp, sinne och själ. Det är en uråldrig träningsform som kommit att bli oerhört populär på senare tid.

– Fysisk träning ligger i tiden men många känner också ett behov av ökad närvaro och medvetenhet i vardagen. Den som tränar yoga får både och.

FÖR HELENA handlar det inte bara om att utföra rörelser på ett visst sätt utan också om ett förhållningssätt till kroppen, en helhetsupplevelse. Hon påpekar att yoga förstås är bra träning men också avkoppling.

– Det är så mycket i livet som är så prestationsinriktat men yogan får gärna vara lite lättisam. Ambitionen är att bli starkare och smidigare

Yogan gör dig inte bara starkare och smidigare utan också mer avstressad, menar Helena Dahlberg.

Yoga är särskilt lämpligt för den som sitter mycket, har rygg- eller nackproblem eller bara vill bli smidigare och starkare. Det är också en träningsform som passar alla eftersom man tränar utifrån sina egna förutsättningar. Helena är inte anhängare

av någon särskild yogainriktning.

– Jag kombinerar fritt och blandar olika former. Jag försöker skapa en form som passar människor som inte har så stor erfarenhet av yoga och som kanske inte vågar gå ett till gym. Klasserna är till för nybörjare men

FOTO: JOHAN WINGBORG

också för mer erfarna. Min ambition är att man ska bli mer medveten om sin kropp och sina egna möjligheter.

Yogaklasser hålls i sal L 100 på Lennart Torstenssonsgatan, varje måndag kl. 16–17 och onsdag kl. 9–10. Det går att köpa en biljett per gång eller ett 10-kort. GU:s friskvårdsbidrag kan utnyttjas.

Om du vill veta mer, ta kontakt med Helena Dahlberg, e-post: helena.dahlberg@idehist.gu.se

ALLAN ERIKSSON

Kulturarvet med indiska

Omvärdera den officiella historiebegrivningen av vårt kulturarv! Den indiska film- och litteraturteoretikern Vasanthi Mariadass vill att också grupper som sällan kommer till tals får plats i kulturhistorien.

Försommardagen är ljummen och jag möter Dr Vasanthi Mariadass från Indien utanför universitetsbiblioteket.

– Det är skönt att komma ifrån den 35 gradiga värmen i Bangalore för ett svalare Sverige, säger Vasanthi med ett leende.

Hon är gästforskare från Srishti School of Art, Design and Technology och arbetar fram en kommande EU-ansökan om kulturarv tillsammans med Johan Öberg, forskningssekreterare på Konstnärliga fakultetskansliet. Hörnstenarna för projektet är museer, minne och identitet.

– Museer över hela världen har kommit till en återvändsgränd när det gäller att förvalta och presentera kulturarv och det är viktigt att ifrågasätta deras arbetssätt, säger Vasanthi.

FRÅGESTÄLLNINGAR som vems historia berättas och varför vissa saker har konserverats medan andra försvunnit är viktiga att få upp till ytan, reflektera över och belysa, betonar Vasanthi.

– Vi intervjuar kulturutövare som till exempel musiker, designers och konstnärer och får svar på vad de tar med sig av traditioner och varför de utelämnar vissa idéer om form, stil och innehåll i sitt skapande. När ”rethinking” har skett uppkommer ”rerethinking”, som en annan rymd och den kallar jag ”Elsewhere”, det blir något annat, någonting nytt.

”The past with the present or the present with the past”, att belysa och kritisera dåtid och nutid samtidigt intresserar Vasanthi och hon kan se begreppen användas på olika områden, i en politisk process eller på det personliga planet.

– Du går till en psykiatriker för att du kanske befinner dig i en situation som begränsar dig och behöver få hjälp med att se den ur ett annat perspektiv för att komma vidare.

Samarbetet mellan Konstnärliga- och Humanistiska fakulteterna och Srishti School of Art, Design and Technology startade för cirka två år sedan. Då besökte universitets- och myndighetspersoner

ögon

Bangalore för att knyta kontakter. Tidigt i år hölls en tredagarskonferens "Identities and Resistance: Heritage" i Indien med deltagare från Göteborgs universitet igenom styrkeområdet Kulturarv, Västra Götalandsregionen, GO:India och Srishti. De som var intresserade av samarbete kring kulturarvsprojektet kunde då identifieras och ett treårigt samarbetsavtal med möjlighet till förlängning årligen slöts.

– Just nu kartlägger och jobbar vi fram ett ramverk. Vi berättar om och diskuterar

»Museer över hela världen har kommit till en återvändsgränd när det gäller att förvalta och presentera kulturarv.«

ansökan med forskare som är och kan bli intresserade. Var och en formulerar skriftligt sitt projekt allt eftersom, förklarar Vasanthi.

FÖRSLAGEN UTARBETAS sedan individuellt och de svenska och indiska projekten länkas samman. Eventuellt ska andra samarbetspartner som Reykjavik universitet med i projektet och en gemensam forskarkurs utarbetas.

– Vi planerar att hålla sju mindre seminarier i Bangalore, på Göteborgs universitet och kanske även med forskare i London, säger hon.

Det är andra gången Vasanthi är i Sverige. Förra året var hon här på en kort konferens för att få en introduktion i GO:India-projektet. Besöket denna gång är längre och hon har haft tid att vandra runt i Göteborg, sett trevliga delar av staden som Botaniska trädgården men också besökt Tjörn som hon tyckte mycket om.

– Där besökte jag ett konstgalleri med målningar med vackra vildviolerna på, säger hon och drömmer sig bort för ett ögonblick.

Innan hon åker hem till Indien ska hon hinna med ett besök på Gotland också, berättar hon och tillägger att hon tycker det är underbart att vara vid havet.

VASANTHI BLICKAR UT över den grönskande Näckrosdammen genom Humanistens kafeteriafönster. Hon är naturälskare och njuter av att sitta vid en sjö eller flod. Det är avkopplande. Vasanthi köper sig en kaffe. Egentligen är hon ingen kaffemänniska utan dricker helst te, men gillar det svenska kaffet. Hemma i Bangalore tycker Vasanthi det är stimulerande att sitta på caféer, träffa sina vänner och umgås med familjen. Att läsa böcker och gå på teater tycker hon om,

men då arbetet tar mycket tid hinner hon tyvärr inte gå så ofta som hon har lust till.

Srishti School of Art, Design och Technology, där University College of London ingår, satsar stort vad det gäller konst, visuell kommunikation, mode- och produktdesign. Vasanthi är engagerad i forskarutbildningen i konst jämte undervisning och är dessutom internkonsult. Hennes forskning handlar om den tyske filmskaparen Harun Farocki och just nu skriver hon på en bok.

– Det är svårt att finna tid för skrivandet, både här i Sverige och hemma och för tillfället kommer boken i andra hand, säger Vasanthi.

Jag får en komprimerad inblick i hennes forskning. Hur Farocki utgår från filmat arkivmaterial, analyserar och tolkar om. Både stillbilder och framför allt rörliga bilder intresserar Vasanthi,

– Jag tycker om att gå på filmfestivaler och konstgallerier. Med min bakgrund som film- och litteraturteoretiker läser jag bilder. Jag utgår från aspekten "Pause the Image" med vilken jag menar att genom att pausa, fördröja, sakta ner och stoppa bilder kan jag med analysens hjälp se nytt.

– Det mesta jag gör i livet är präglad av "Elsewhere", säger Vasanthi och skrattar på sitt charmiga sätt.

DR VASANTHI MARIADASS

ARBETAR: Forskare, lärare och internkonsult på Srishti School of Art, Design and Technology, Bangalore, Indien.

UTBILDNING: Doktorsexamen i filmvetenskap från Indiana University of Pennsylvania.

FORSKNING: Den tyske dokumentärfilmskaparen Harun Farockis verk.

INRIKTNING: Film- och litteraturteori.

SENASTE KONSERTEN: Göteborgs Symfoniker med dirigenten Gustavo Dudamel.

SENAST LÄSTA BOK: *Frames of War*, av Judith Butler.

SENAST SEDDA FILM: *Melancholia*, av Lars von Trier.

FAVORIT MAT: Thaimat.

SENAST SEDDA TV-SHOWER: *The Big Bang Theory* och *Criminal Minds*.

MIN VÄSKA

Gunilla Brusved

INSTITUTIONSADMINISTRATÖR PÅ WALLENBERG-LABORATORIET, INSTITUTIONEN FÖR MEDICIN, SAHLGRENSKA AKADEMIN.

I våras fick jag ett presentkort på min födelsedag och köpte då min Desigual väska. En arbetad tygväska i blått, min favoritfärg, och rosa med praktisk reglerbar rem genom öljetter och dragkedjor till huvud- och sidofack på utsidan. Fint med applikationer påsydda som den här stora blå blomman och glitterpärlorna. Har alltid gillat glitter och tycker om att "I want a dream" är påbroderat.

Jag ville ha en mindre väska men ofta är den full, får inte plats med min bok. Jag läser gärna skönlitterärt och helst deckare som Åsa Larsson på bussen hem till Billdal. Samåker till Wallenberglaboratoriet där jag arbetar med ekonomi och redovisning kring EU-forskningsprojekt och doktorander men har även hand om personalärenden.

Jag har också en liten halsbandsväska som jag fått av min dotter med färgade pärlor och en snäcka från Askerön där vi har sommarställe. Jag älskar havet och för några år sedan började jag paddla kajak. Favoritturen är runt stora Askerön på sommaren, utanför Billdal höst och vår.

I affären "Prickig katt" på Magasinsgatan finns en kör som heter "Prickig kör" där jag är med. Vi övar i affären och en gång föll blicken på den här fina sköldpadderingen i strass med rörliga ben och huvud som jag köpte. Repertoaren är blandad, mest pop som Adele. Vid jul sjöng vi på basaren på Röhsska museet och i våras utanför affären.

Video på första barnbarnet Isolde i nya iPhone:n i ett Maloperro-fodral med hund på. Vår fina hund dog nyligen, saknaden är stor, men att sakna är ett tecken på kärlek, en del av livet.

Berättat för Helena Svensson

Innehållet: Sminkväska i glittertyg, plånbok, västtrafikkort, Läkerol licorice seasalt, tuggummi hallonsmak, läppstift av märket Isadora, Sunstick 20, iPhone i Maloperrofodral, hörlurar, sköldpaddering, hårborste.

På nätet har litteraturen inga gränser

"Författare", "läsare" och "berättelse" - vad betyder det?

Svaret är inte självklart. För i och med att alltmer kommunikation sker på Internet har sådana begrepp blivit vagare och delvis ändrat betydelse.

Det hävdas i en nyutkommen antologi.

Christian Lenemark, du är redaktör för antologin *Litteraturens nätverk*. Där påpekar du att Internet förändrat litteraturens form och innehåll. Hur då?

– Vi har blivit mer medvetna om själva mediets betydelse när det gäller vad vi kan, eller inte kan, berätta. Tidigare var boken så självklar att den sällan problematiserades. Nu talar man alltmer om transmedialitet, att en berättelse sprids ut på en mängd medieplattformar: i bokform, som film, i bloggar, datorspel och så vidare. De olika medierna har skilda förutsättningar vilket leder till olika berättelser.

– Flera begrepp som vi tidigare tagit för givna har dessutom satts ur spel. Ta ordet "författare" till exempel – också läsarna är författare i vår nya deltagarkultur. På sajten poeter.se uppmanas exempelvis läsarna att lägga ut egna dikter och kommentera andras.

Ett exempel du nämner i boken är Unni Drougge som på sin blogg ber läsarna bidra till ett bokprojekt.

– I det här fallet har författaren nästan förvandlats till redaktör. Men

bloggen har också blivit ett sätt för författaren att iscensätta sig själv. Här kan han eller hon presentera sig, diskutera med läsarna men också göra reklam för sina böcker. Det kanske är självklart att bloggans verkliga syfte är marknadsföring, men som läsare kan det vara svårt att avgöra vem man egentligen kommunicerar med: författaren eller författarens varumärke?

– De nya medierna utmanar också vår syn på kunskap. Det är i och för sig inget nytt. Platon oroade ju sig för att skriften och en ökad läskunnighet skulle få ungdomar att sluta memorera de tusentals verserna hos de klassiska berättelserna. Så när mina studenter snabbt kan knappa fram information om *Den gudomliga komedin* på sina mobiler, vad behöver de då verkligen kunna om litteratur?

Internet innebär alltså att olika gränser suddas ut, inte bara mellan författare och läsare?

– Ja, man kan säga att vi idag lever i en "konvergenskultur" där olika medier går in i varandra, ibland på ett oväntat sätt. Ett exempel är den bloggövning som följde på Monica Antonssons kritik av Liza Marklunds bok *Gömda*. Även traditionella medier, som tidningar, radio och tv, blev tvungna att förhålla sig till att det var så mycket uppståndelse på nätet.

– Och många bokrecensioner på nätet håller samma kvalitet som recensioner i dagspressen. Samtidigt måste tidningarna förhålla sig till alla mer personliga tyckanden som också

finns på nätet. Det innebär att gränsen mellan professionell och amatör blir suddigare.

Är det inte nästan så att amatörrecensioner fått en speciell status som mer "autentiska" än de som skrivs på kulturredaktionerna?

– Jovisst, och det leder i sin tur till att expertrollen inte är lika attraktiv längre; vem vill vara den som en gång för alla bestämmer vad som är bra eller dåligt? Internet har också lett till ett mer intimt litteratursamtal som många menar är en förflackning där den riktiga litteraturkritiken inte får plats. Det kan ju ligga något i det men det finns stora möjligheter till djupa samtal på nätet också.

Inte bara levande författare diskuteras på Internet. Här finns också outömliga möjligheter för idoldyrkan av forna mästare.

– Ja, tvärtemot vad många tidigare trott har Internet lett till ett ökat intresse för den enskilda författaren. Vissa storheter, som Virginia Woolf, inte bara diskuteras på nätet. Hennes texter framförs på Youtube, hennes självmord iscensätts av konstnärer, bilder på henne som ung känslig kvinna cirkulerar överallt och allt detta återspeglar och påverkar synen på hennes författarskap.

Fan fiction är en speciell variant av deltagarkultur. Där blir entusiastiska läsare också författare genom att skriva vidare på en favoritberättelse.

CHRISTIAN LENEMARK

YRKE: Forskare och lärare vid institutionen för litteratur, idéhistoria och religion. Disputerade 2009 på avhandlingen *Sanna lögner. Carina Rydberg, Stig Larsson och författarens medialisering* (Gidlunds).

FAMILJ: Sambo och treårig dotter.

BOR: I Majorna.

ÅLDER: 34 år.

INTRESSEN: Litteratur, musik, film och så familjen förstås.

AKTUELL: Som redaktör för antologin *Litteraturens nätverk: berättande på Internet* (Studentlitteratur). Övriga medverkande: Jenny Bergenmar, Daniel Enstedt, Kristina Hermansson, Jonas Ingvarsson, Malin Isaksson, Lisbeth Larsson, Cecilia Lindhé, Maria Lindgren Leavenworth, Julia Pennlert, Cecilia Pettersson samt Ann Steiner.

– Javisst! Men fan fiction utmanar också föreställningen att somliga läsare, framförallt unga kvinnor som gillar romantisk populärlitteratur, okritiskt skulle svälja böckerna med hull och hår. Men det exempel vi tar upp i antologin, Twilight-serien, visar tvärtom på läsare som verkligen kan problematisera sina favoritböcker. Bland annat låter en skribent huvudpersonen Bella bli kär i vampyren Alice, istället för i Edward, vilket leder till ett mycket mer jämlikt förhållande än det som finns i böckerna. Det kanske kan ses som en sorts feministisk kritik mot den konservativa och själviska kärlek som Edward står för. Men just det här, att ge en karaktär en annan sexuell identitet, är ganska typiskt för den experimentlust som fan fiction står för.

– Denna entusiasm för läsande och skrivande borde skolan ta vara på. Det finns förstås redan lärare som gör just detta, men tyvärr är problematiken kring upphovsrätt ett dilemma. Men skolan borde överhuvudtaget bli bättre på att hantera den digitala kulturen, inte minst för att minska klyftan mellan det som lärs ut och det ungdomarna själva sysslar med på sin fritid.

Man skulle kanske kunna kalla fan fiction för en sorts motståndskultur där läsarna tar makten över litteraturen? Överhuvudtaget verkar Internetanvändarna ofta utmana etablissemangen?

– I de traditionella medierna

finns ju grindvakter som bestämmer vad, hur och vem som får berätta. På Internet kan vem som helst medverka, sedan är det förstås en annan sak om någon lyssnar. Men ett exempel som tas upp i antologin är Internetaktivisten Amanda Baggs som framgångsrikt utmanat den vedertagna uppfattningen om autism som ett handikapp: hon menar att det istället helt enkelt är ett alternativt sätt att vara. Och på Wrongplanet.net används Star Trek för att förklara hur autism fungerar: utomjordningen Spock är visserligen svår att förstå men på många sätt överlägsen resten av besättningen.

En speciell sorts berättelser som blomstrar på Internet är bekännelser.

– Kan man vara kristen och titta på porr? Det var en fråga på sajten familjeliv.se som ledde till en jättelång tråd som engagerade fler och fler; det blev nästan som en kollektiv bekännelseakt. Läsarna kom till slut fram till att det finns två sorters porr, dels den goda amatörporren, dels den onda amerikanska porrindustrin. När sedan en läsare framförde tanken att porr överhuvudtaget är oetiskt blev hon närmast utmobbad från sajten.

Finns det något dåligt med den digitala kulturen?

– Ja, det är klart. Mycket är ytligt och kommersiellt. Ett annat problem är förstås att allt som läggs ut på Internet, även väldigt dåliga saker, finns kvar för evigt. Den som vill läsa

»När mina studenter snabbt kan knappa fram information om *Den gudomliga komedin* på sina mobiler, vad behöver de då verkligen kunna om litteratur?« ”

mer om vikten av att faktiskt också kunna glömma rekommenderas boken *Delete: The Virtue of Forgetting in the Digital Age*.

Vad tror du att Internet kommer att få för betydelse för ditt ämne, litteraturvetenskap, i framtiden?

– Man kan ju undra hur kanoniseringsprocessen kommer att se ut, det vill säga, vilka verk morgondagens litteraturlista kommer att bestå av? Blir det fortfarande de böcker som diskuteras på DN:s kultursida eller de som finns på uppstickaren Bokhora.se? Men också Bokhora börjar förstås bli en del av etablissemangen.

– Men Internet tvingar oss även till ett mer medieinriktat perspektiv på litteratur, också när det gäller äldre berättelser. För även dessa skrevs ju i ett samhälle beroende av sin tids mediala villkor. Att moderna författare måste vara mediala är självklart men så var det i viss mån redan på 1800-talet. Strindberg, för att ta ett exempel, visste hur man skapade rubriker och vilka knappar man skulle trycka på för att bli uppmärksammad i medierna.

– Redaktörens roll när det gäller

att bevara litteratur har också blivit viktigare i takt med vetenskapsrådets infrastruktursatsningar, som inte sällan handlat om att digitalisera det litterära kulturarvet. Jag har arbetat med både digitaliseringen av Nordisk Kvinnolitteraturhistoria och med litteraturbanken och har blivit alltmer medveten om vikten av att inte bara tillgängliggöra litteratur på Internet, utan även presentera den på ett bra och attraktivt sätt, i ett gränssnitt som är användbart för framtida forskning.

Om tio år, kommer vi att läsa pappersböcker då?

– Ja, det tror jag absolut, inte minst för eftertänksam läsning passar vanliga böcker bra! Men vi kommer att läsa på flera olika sätt. E-böcker blir nog allt populärare – vill man inte skylta med att man läser *Femtio nyanser av grått* är det ju praktiskt med en e-bok på bussen, utan avslöjande pärmar. Ljudböcker kan man lyssna på medan man joggar, boktips kan man få i mobilen, diskuterar gör man på nätet, kanske med en person på andra sidan jordklotet; det kommer helt enkelt att finnas många nya och spännande sätt att hålla på med litteratur.

Fri under ytan

Fridykningens tekniker och upplevelser är för studievägledaren Peter Johnsen ett euforiskt äventyr som ger honom kroppskännedom, stillhet och närhet till naturen.

- **DET ÄR EN NJUTNING**, en härlig känsla att simma under vattnet, säger Peter Johnsen. Kombinationen av ett annat element och lätt syrebrist ger en endorfinkick som är fantastisk.

Gullmarsfjorden är lugn, de grå molnen är som tussar på himlen. Måsar skriar och havsdoften når näsborrarna. Ett tjugotal personer i svarta dykardräkter med cyklop, snorklar och enmeterslånga fenor rör sig på stranden. Det är fridykarklubben Juniordykarna som har samlats för årets första klubbdyk.

Peter berättar att han är väldigt förtjust i svenska vatten.

- Går man nära som vid ett "grönsaksdyk" här i Gullmarn, då man simmar längs kanten och går ner högst tio meter, kan man få se mjukkorallen död mans hand, krabbor, snäckor och fiskar som kantnål och torsk. Nattdyken vid Smögen är fina. Vi dyker parvis och följer varandra genom att se mareliden som glittrar i vattnet.

Tång och sjögräs vajar långsamt i den

Fridykning är Peter Johnsens stora passion.

lätta strömmen. De karga bohusklipporna ramar in gruppen som förbereder sig för dyk. Vattnets temperatur är 15–16 grader men längre ner så blir det kallare, förklarar Peter.

- **UTMANINGEN HÄR** i Gullmarsfjorden är termoklinen, ett språngskikt där temperaturen förändras väldigt snabbt när man kommer under 15 meter. Den är en brutal upplevelse. På en sekund är du nere i något som är väldigt annorlunda, mörkt och kallt. Reaktionen blir flykt. För att ha tillgång

till luft hela tiden när du går ner, fyller du munnen med luft och tryckutjämnar. Men när du kommer ner i en termoklin öppnar sig strupen av chocken och luften försvinner ner i lungorna. Något du måste lära dig övervinna.

Blyvikter träs på gummibältet och nackvikter fyllda med bly tas på.

- Dessa gör vi av dubbla cykelslangar som vi trär igenom varandra och fyller med blyhagel. Vikten anpassas till det djup du ska ligga på. Är du ordentligt blyviktad så kan du sväva över botten. Det är härligt och märkligt.

Den gula bojen med dyklinan kommer på plats vid ett djup på cirka 26 meter. Några lungpackar, tar ett djupt andetag och dyker. Man håller uppsikt över varandra så att ingen får syrebrist.

Dykningen har blivit Peters passion.

- Jag har snorklat sedan jag var liten och gått ner några meter men inget mer avancerat.

Våren 2010 började han och sonen Walter samtidigt i klubben.

- Min far bor i Costa Rica och vi tänkte öva upp oss ordentligt innan vi åker dit och kan dyka på de fina ställena, säger Peter.

På söndagarna är han instruktör för en

I Gullmarsfjorden förändras temperaturen väldigt snabbt när man kommer under 15 meter.

» På en sekund är du nere i något som är väldigt annorlunda, mörkt och kallt. Reaktionen blir flykt.

”

PETER JOHNSEN

YRKE: Studievägledare, informatör och studie- rektor i filosofi och vetenskapsteori. Doktorand i teoretisk filosofi på institutionen för filosofi, ling- vistik och vetenskapsteori.

ÅLDER: 48 år.

SENASTE SEDDA FILM: *This Must Be the Place.*

SENASTE LÄSTA BOK: *Eunoia* av Christian Bök.

SENASTE DYK: Klaretjern i Aremark, Norge.

SENASTE SEDDA TV-SERIE: *Game of Thrones.*

GILLAR ATT GÖRA I JOBBET: Träffa stu- denter, planera utbildning, undervisa och göra affischer till konferenser.

träningmoment är att andas ut och simma under vattnet med tomma lungor eller gå ner på bassängbotten och träna tryckutjä- ning, då simuleras känslan av att vara nere på 25–30 m djup.

– Jag har aldrig svimmat eftersom jag inte pressar mig men en gång var det obe- hagligt. Jag vände vid 25 meter med tomma lungor och vid 35 meter blev det svårt. Det pirrade i hela kroppen och jag var lite snur- rig, berättar Peter.

Fridykningen har egentligen ingen kopp- ling till Peters arbete. Men klubben håller på att ta fram en ny kurs för svensk fridykning och har plockat in honom i utbildnings- gruppen då han bland annat arbetar som studievägledare.

Peter konstaterar att han inte vill tävla, att han inte gillar pressen. Han vill hellre njuta men, säger han med glimten i ögat, om det blir ett utomhus-SM i Egypten nästa gång!

– Då kanske jag ställer upp.

Peter har en viktig funktion vid tävlingar då han är säkerhetsdykare.

– I Valhalla i våras arrangerade klubben sitt första SM i fridykning och jag var en av säkerhetsdykarna. Jag plockade upp 4–5 perrsoner som svimmat.

En drömdykplats för Peter är Blue Hole i Egypten, en droppstensgrotta vars tak har ramlat ner. Han vill även dyka i arktiska vatten.

– Is och ett rikt djurliv, pingviner och säl- ar, det skulle vara spännande. Vattnet är så klart men vet inte om jag skulle klara det på grund av kylan.

Peter berättar om ett dyk utöver det vanliga i Röda havet vid Port Sudan i mitten av 80-talet. I varmt och skönt vatten vid ett grunt rev med en brant ner till 30 meter som sedan övergick i ett avgrunds- djup, fanns en vägg som var fantastisk med koral- ler och färgglada fiskstim. Sikten var god med 30 meter.

– Då kom en rocka med 1,5 meter mel- lan vingspetsarna simmandes emot mig. Jag blev väldigt rädd men båtföraren lugnade mig och sa att den inte var farlig. Vi simmade mot varandra och vek av och sedan simmande den under och över mig. Vi stannade upp båda två när vi kom för nära. Jag upplevde att vi fick någon slags kontakt, att den var lite nyfiken helt enkelt. Fascinerande.

Dagens dyk går mot sitt slut. Peter är nöjd. Fotograferingen med sonens nya kamera har gått rätt bra fast ett nytt kamerahus är önskvärt. Peter är lyrisk över blågyltorna han såg.

– Jag har aldrig sett dem så blå! De var fantastiskt vackra och med sin blå och orange färg ser de tropiska ut.

Ett andetag har ännu en gång tagit Peter till nya upplevelser.

FAKUTTRYCK

DYKRESPONS: Kroppen anpassar sig till syre- brist genom till exempel sänkt puls så att längre dyktider kan uppnås och syret koncentreras till de syrekänsliga organen.

LUNGPACKNING: Teknik för att öka lungvoly- men där man efter maximal inandning "sväljer" luft genom att pressa ner med hjälp av munhålan och kinderna.

YTPROTOKOLL: När man kommer upp till ytan vid tävling tas masken av, ett ok-tecken görs och man säger "I'm ok!". Gör man inte det på ett korrekt sätt får man rött kort och blir diskad.

OM DU VILL VETA MER:

Svenska Sportdykarförbundet
www.iof3.idrottonline.se/SvenskaSportdykar- forbundet/.

vuxengrupp och två till tre gånger per vecka tränar han egen avancerad dykning. Det blir mycket lågpulsträning och syrebesparande tekniker i bassäng. Han tränar på att mini- mera antalet simtag till ett eller två på en 25-meterssträcka.

– Du ska göra av med så lite syre som möjligt. Puls ska vara låg och andningen så lugn och försiktig som möjligt, förklarar Peter.

När syrehalten sjunker och koldioxidhal- ten ökar i lungorna är det ansträngande. Ett

SÅ MAXAR DU DIN KREATIVITET!

Tillbaka från semestern och dags att försöka klämma fram goda idéer igen? Här ger tre GU-forskare sina bästa tips för att du ska komma igång.

SVEN HEMLIN

Det hela startade för femton år sedan med en joggingtur. Tillbaka på jobbet började han utveckla de idéer om kreativa kunskapsmiljöer och ledarskap som han sedan arbetat vidare med tillsammans med Lisa Olsson och Leif Denti. Nyligen kom Sven Hemlin hem från Academy of Management i Boston där några kreativitetsstudier presenterades.

1 OVÄNTADE ÖGONBLICK

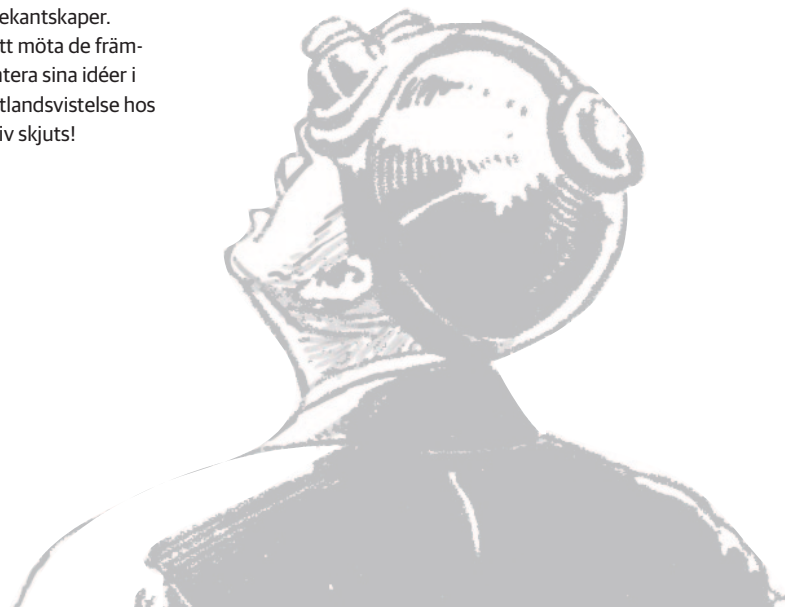
– Kreativa forskare läser mycket ny forskning, samtalar med de bästa forskarna i området och utsätter sig i allmänhet för mycket information. Men det gäller också att kunna sovra och hitta stunder av tankero (ja, en stund kan vara flera dagar i ensamhet). Ju mer expertis – inte bara djup utan också bred – desto lättare att sålla. Och ibland uppstår överraskande kopplingar och nya sammanhang i oväntade ögonblick. Då kan stora "K" väckas (K=stora kreativiteten), även om de flesta av oss får nöja sig med lilla "k" (lilla kreativiteten). Seminarier med doktorander och gästforskare är ett beprövat och bra sätt att pröva forskningsidéer, spännande forskningsdesigner och nya områden som kanske ska utforskas. På internationella konferenser kan man också, med lite tur och viss initiativkraft, hamna i kreativa samtal med nya forskarbekantskaper. Doktorander bör uppmantras till att möta de främsta forskarna i området och presentera sina idéer i internationella sammanhang. En utlandsvistelse hos framstående forskare kan ge kreativ skjuts!

2 LÄS GODA FÖRFATTARE

– Men det gäller också att odla sin kreativa basmiljö själv. Läs författare som Graham Greene, J.M. Coetzee eller Alice Munro och lyssna på musiken i P2 mellan kl 7–8 på morgonen så kommer du i god stämning för bättre tankar! Ta en promenad eller joggingtur – kroppen och kreativa tankar hör ihop. Descartes var lite fel ute här, men psykofysikern Gustav Fechner kom lite närmare (men kanske berodde det på hans frukt- och vindiet).

3 ÅTTA PUNKTER OM KREATIVA MILJÖER

- Kreativa grupp- och organisationsklimat
- Kreativt ledarskap (en ny bok av Sven med kolleger utkommer 2013 på detta tema)
- Gruppsammansättning (gruppsstorlek har ingen betydelse)
- Toppkunningsförsörjning
- Motivation och initiativ
- Basresurser, lokaler, utrustning
- Kontakter, kommunikation, nätverk
- Resor och utlandsvistelser

PALLE DAHLSTEDT

På visitkortet står det "docent i tillämpad informationsteknologi, med inriktning mot datorstödd kreativitet". Palle Dahlstedt är både improvisatör och tonsättare. Forskar i konstnärliga skapandeprocessers inre mekanismer och valdes i år in i Sveriges unga akademi.

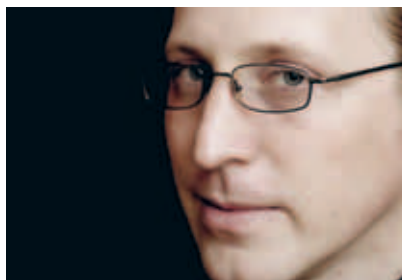

FOTO: ANDERS BRVINGEL

1

VAR LITE GALEN

- Det skadar inte att vara lite galen och strunta i vad folk tycker. Men man ska heller inte bry sig för mycket om vad man själv tycker, i alla fall inte för ofta. Hitta ett lagom tidsintervall för att växla mellan skapande och kritik. Hitta på saker vilt ett tag utan att värdera dem, för att senare utvärdera och strukturera. Se hur de fungerar, och försök sammanfoga dem till större helheter. Det kan handla om allt ifrån minuter till veckor eller månader, beroende av projektets natur.

2

LÅT NYA IDÉER GRO

- Läs, och ta till dig ny kunskap. Nya idéer måste ha en mylla att gro och växa i, och en grund att stå på. Samtidigt kan andras tankar i texten du läser inspirera genom associationer och leda dig till något nytt, som kanske inte alls hade med det du läste att göra. Jag får ofta många och starka idéer under andras (halvtråkiga) föreläsningar eller konserter.

3

MINDMAP

- Slutligen - skriv ner allt du kommer på. En idé är en start, men den måste ofta utvecklas i flera omgångar, över lång tid. Skriften i dess olika former låter oss hantera ackumulerande tankestrukturer, och medger glömska utan skada. Här kan tekniken hjälpa oss. Det finns fantastiska verktyg idag för att hantera stora mängder information på ett strukturerat sätt. Själv använder jag sedan flera år Freemind, ett fritt mindmap-program där jag i princip har samlat all min forskning, alla anteckningar, referenser och allt jag skrivit i ett enda dokument, som förgrenar sig åt olika håll. Så fort jag kommer på något nytt skriver jag till det på lämpligt ställe, och varje gång jag tittar igenom vad jag skrivit kommer jag på nya saker som enkelt kan infogas. Det är viktigt för mig att snabbt kunna komma åt detta dokument. Därför har jag det i en dropbox, så att jag enkelt når det från vilken dator som helst.

FOTO: ANDREAS SUNDGREN

EVELINA WAHLQVIST

Evelina Wahlqvist blev känd som "kreativtetsforskaren" vid Handelshögskolan. Idag reser hon landet runt och föreläser för politiker och företagsledare om hur vi skapar bra grogrund för skapande. Sin egen kreativitet främjar hon via dans, yoga och goda samtal.

1

SKAPA MELLANRUM

- Fortsätt att ta semester även under jobbsång. En halvtimme om dagen. Eller en dag i veckan. Den bästa kreativiteten är mellanrum i tiden. Det är i stunder som inte kräver prestation som pusselbitar faller på plats och våra bästa idéer infinner sig. Gärna i rörelse under promenad eller cykeltur. Meditation eller ett varmt bad kan också vara gynnsamt.

2

LITA PÅ PROCESSEN

- Inled jobbsången med att formulera dina intentioner. Ramar, riktning och mål är goda medel. Att däremot förvänta sig specifika resultat är hämmande för kreativiteten. Kreativitet förutsätter nyfikenhet, arbetsglädje och tillit till processen. Var beredd på att ge dig hän och överraskas av både resultat och din egen förmåga. Tro på synergier i samarbeten. Vi är oändlig potential.

3

INSPIRERA MERA

- Låt din goda inställning smitta av sig på kollegor. Ta dig tid under varje arbetsvecka för inspiration från väntade och oväntade håll. Våga sedan bjuda på dig själv och vara denna inspiration för andra. Fråga, lyssna och ta dig tid för kollegors utmaningar. Kreativitetens historieskrivning visar att många goda idéer kläcks över kaffekoppen. Kom bara ihåg att byta ut den mot grönt te ibland.

Skriv till GU Journalens
insändarsida:
gu-journalen@gu.se

Säkerställ studenternas intressen!

DEN 1 JULI TRÄDDE en ny organisation i kraft vid Göteborgs universitet, en organisation som är resultatet av ett långt arbete som involverat många vid universitetet, inte minst studenterna. Nu är det dags att visa att man värdesätter ett starkt studentinflytande även i den nya organisationen. GUS vill därför ge ett tips på vägen.

Tipset gäller beredningsorganisationen på fakulteter och institutioner. Mycket lite sägs om denna i den nya arbetsordningen, men den är inte desto mindre viktig. Framför allt på institutionsnivå kommer det att behövas i och med ökade befogenheter samt prefektstyre.

En av omorganisationens arbetsgrupper föreslog utbildningskommittéer och utbildningsutskott på fakultets- respektive institutionsnivå. Det tycker vi var ett utmärkt förslag. Och trots att det inte kom med i arbetsordningen hoppas vi att de flesta med oss inser att en bra beredning av frågor, inte minst de som berör utbildning, är av stor vikt. Vi tror inte att någon prefekt skulle känna sig bekväm med att fastslå kursplaner vars enda beredning är i institutionsrådet – ett råd som ska sammanträda minst fem gånger per år! Ingen kan väl påstå att ledamöter i ett sådant råd, som ändå inte beslutar något, kommer orka eller kunna läsa alla de kursplaner som kommer skickas till varje sammanträde och sedan komma med konstruktiv kritik? Rimligare vore då att ha ett utbildningsutskott som sammanträder oftare och diskuterar saker som kursplaner, kursvärderingar och nya pedagogiska grepp.

Då finns det de som säger att det i många fall kommer att sitta samma personer i de beredande organen som i institutionsråden. Detta liknar de argument som ibland förs vad gäller frågor om likabehandling och arbetsmiljö – att de istället borde integreras i all verksamhet. Det håller vi naturligtvis med om, men att en fråga integreras i övrig verksamhet är inte synonymt med att frågan inte behöver diskuteras för sig. Vi tror att med bra beredande organ så får frågor om utbildning (motsvarande bör rimligtvis gälla även forskning) ta den plats de behöver, något som vi tror är viktigt inte minst för kvaliteten i utbildningen. Inte minst när så mycket makt flyttas till institutionen och i realiteten direkt till prefekten tror vi att en beredning av sådana frågor kommer att vara en direkt nödvändighet för att exempelvis kursplaner ska hålla hög kvalitet.

Målet är ingenting, vägen är allt, som Robert Broberg sjöng. Med en bra väg kan vi tillsammans göra universitetet bättre, för alla inblandade.

MIKAEL BENSERUD, ORDFÖRANDE GUS
TOBIAS OLAUSSON, VICE ORDFÖRANDE GUS

Ett stöd för
studenter och
anställda vid
Göteborgs universitet
och Chalmers.

FACEBOOK.COM/STUDENTPRÄSTERNA

Håller dina argument?

Är du på Humanisten och funderar över sanning och relevans? Prata med oss!

studentprasterna.se

Svenska kyrkan
I GÖTEBORG

NY PÅ JOBBET

HELENA BERGMANN är ny docent i engelska och forskar bland annat om radikal engelsk 1700-talslitteratur. Hon intresserar sig också för Mary Hays, en på sin tid förlöjligad feministisk författare.

CLEMENS CAVALLIN är ny docent i religionsvetenskap. Hans avhandling handlade om synen på offerritualer i hinduismens äldsta texter. Han intresserar sig också för religionsvetenskapens ställning och förutsättningar i Indien.

SUSANNE FÅGERSTEN SABEL är ny chef på Informationscentrum för ovanliga diagnoser, ett nationellt uppdrag som Göteborgs universitet har med Socialstyrelsen som beställare. Hon lämnar därmed sitt uppdrag som informationschef på Sahlgrenska akademien.

FRANK THOMAS GRUB är ny docent i tyska. Han forskar om nutidslitteratur, exempelvis murens fall, utvecklingsmönster i Tyskland efter 1990 och erfarenheter av olika maktstrukturer inom diktaturer.

JOHAN JÄRLEHED är ny ställföreträdande föreståndare för Centrum för Europa-forskning (CERGU). Han forskar om språkligt landskapande i Galicien, Baskien och Katalonien.

ANNA-SOFIA MAURIN är ny professor i teoretisk filosofi. Hon forskar inom analytisk ontologi, det vill säga läran om vilka sorts entiteter verkligheten är uppbyggd av.

RONALD PAUL är ny professor i engelska. Han forskar om engelsk arbetarlitteratur från 1840-talet fram till idag och skriver bland annat på en bok om 1930-talets arbetarromaner och diktning.

LENA SANDSTEDT är ny fakultetsinformatör på konstnärliga fakultetskansliet.

Filmhögskolan

Axel Danielsson, universitetsadjunkt
Samuel Malm, tekniker

Företagsekonomiska inst.

Christian Fuentes, universitetslektor
Filip Reinholdson, assistent
Alma Renemark, assistent

Göteborgs miljövetenskapliga centrum

Daniel Dorbell, projektassistent
Johanna Selin, projektassistent

HDK

Ann Marie Andersson, universitetsadjunkt
Olle Essvik, universitetsadjunkt

Högskolan för scen och musik

Margareta Andersson, universitetsadjunkt

Björn Bjercknaes-Jacobsen, exp. förman
Mattias Jansson, expeditionsförman
Cecilia Petersson, personalhandläggare

Inst. för biologi och miljövetenskaper

Asrafal Alam, forskningsbiträde
Björn Andersson, forskningsbiträde
Lovisa Bodin, forskningsbiträde
Alexander Grehn, forskningsbiträde
Eduardo Infantes, postdoktor
Anna Sara Krång, forskare
Agneta Lilja, forskningsbiträde
Tiranta Sircar, doktorand

Inst. för biomedicin

James Ayukekbong, doktorand
Hadi Daialhosein, biträdande forskare
Heidi Ottesen, laboratorieassistent
André Schütte, postdoktor

Inst. för didaktik och pedagogik

Anders Hellquist, provutvecklare
Carl Wåke, provutvecklare

Inst. för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori

Sigrídur Olafsdóttir, doktorand
Katrín Waltá Lilja, doktorand
Signhild Risenfors, postdoktor
Tomas Wedin, doktorand

Inst. för fysik

Anton Johansson, forskningsassistent
Pontus Laurell, forskningsassistent

Inst. för geovetenskaper

Rikka Salo, forskningsbiträde
Gabrielle Stockman, universitetslektor

Inst. för globala studier

Stephen Wayne Coetzee, doktorand
Niklas Lantz, doktorand
Arne Wackenhut, doktorand

Inst. för historiska studier

Hans Bolin, universitetslektor
Woiciecch Jezierski, postdoktor
Roddy Nilsson, universitetslektor

Inst. för journalistik och medier

Ulf Benkel, universitetsadjunkt
Marie Branner, universitetsadjunkt
Christina Hultin-Treutiger, universitetsadjunkt
Hanna Jedvik, universitetsadjunkt

Inst. för kemi och molekylärbiologi

Hanna Andersson, forskare
Kristofer Bodvard, forskare
Mia Dahlström, universitetslektor
Samuel Genheden, forskare
Majida Naz, forskningsassistent
Sviatlana Shashkova, EU-doktorand
Alberte Veiga, postdoktor
Niek Welkenhuysen, EU-doktorand
Wenjing Zheng, doktorand

Inst. för kliniska vetenskaper

Lisa Bergström, biträdande forskare
Carina Hallberg, forskningssjuksköterska
Hans Lönnroth, professor
Peter Naredi, professor/överläkare
Viktor Sandblom, biträdande forskare
Ali Furqan Shah, doktorand
Ulrika Smedh, universitetslektor

Inst. för medicin

Gediminas Cerniauskas, projektassistent
Jenny Hoffmann, projektassistent
Petia Kovatcheva, forskare
Jakub Kwiecinski, doktorand
Johan Larsson, kursadministratör
Sara Mattsson, projektassistent
Pamela Nowell, projektassistent
Millie Rådjursöga, doktorand
Bo Sun, projektassistent
Kjell-Arne Ung, universitetslektor

Inst. för neurovetenskap

Anders Bjerrum, forskare
Andreas Brodin, universitetsadjunkt
Gustav Hagberg, biträdande forskare
Moustapha Hassan, universitetslektor
Maria Hoff, utbildningskoordinator
Eva Holmgren, forskare
Elin Karlsson, universitetslektor
Till Puschmann, forskare
Anna Skogberg, dietist
Peter Thorén, seniorprofessor
Heike Vogel, forskare
Elisabet Wentz, universitetslektor
Arvid Wernersson, assistent

Inst. för pedagogik och specialpedagogik

Ingela Finndahl, provutvecklare
Martin Molin, universitetslektor
Mattias Nylund, universitetsadjunkt

Inst. för svenska språket

Gunnar Eriksson, forskare
Preben Hansen, forskare
Anni Järvelin, forskare
Einar Korpus, universitetslektor

Inst. för tillämpad IT

Viktor Green, biträdande forskare
Kristina Knaving, doktorand

Inst. för vårdvetenskap och hälsa

Amanda Dübeck, amanuens
Camilla Eide, gästlärare
Jack Hilon, amanuens
Elin Hörbeck, amanuens
Navkiran Jossan, amanuens
Katarina Lundin, administrativ chef
Christina Nilsson, biträdande forskare
Anna Maria Noras, amanuens
Elin Olsson, amanuens

Juridiska institutionen

Gabriela Moncayo Arguello, doktorand
Abhinayan Bal Basu, universitetslektor
Bowman Heiden, projektledare
Pernilla Marklund, universitetsadjunkt
Jacob Wallroth, amanuens
Sandra Wetzér Åsberg, amanuens

Kulturgeografiska institutionen

Erik Hysing, postdoktor
Andreas Hansen Skriver, doktorand

Laboratoriet för experimentell biomedicin

Sofia Nordstrand, institutionstekniker
Julia Rosell, institutionstekniker
Mona Svedman, institutionstekniker
Matilda Säärelä, institutionstekniker

Psykologiska institutionen

Fanny Gyberg, bitr. forskare
Jonas Hallberg, doktorand
Carl-Christian Trönnberg, doktorand

Serviceavdelningen

Matilda Johansson, konferensvärd
Jack Lidback, konferensvärd
Cecilia Måwe, telefonist
Ravaka Ramanamisata, administratör

Statsvetenskapliga institutionen

Joel Rosberg Carlsten, bitr. forskare
Vlad Ion Ciobanu, bitr. forskare
Eva Karlsdóttir, bitr. forskare
Jan Palmén, bitr. forskare
Kanval Aiysha Varraich, bitr. forskare

Övriga

Anders Backman, projektledare på Naturvetenskapliga fakultetskansliet
Johan M Bondestam, doktorand vid inst. för matematiska vetenskaper
Linda Fröberg, institutionsadministratör vid inst. för kulturvård
Tomas Grysell, pedagogisk utvecklare på PIL-enheten
Christian Hegert, Sven Loven Centrum för marina vetenskaper
Malin Jerrhagen, biblioteksassistent vid Centralbiblioteket
Mattias Larsson, vaktmästare vid Högskolan för fotografi
Sofia Lindström, bitr. forskare på inst. för sociologi och arbetsvetenskap
Panagiota Nasiopoulou, doktorand vid inst. för pedagogik, kommunikation och lärande
Liv Nilsen, samordnare vid LUN:s kansli
Roxana Ortiz, informatör vid Nationella sekretariatet för genusforskning
Heidi Ottesen, laboratorieassistent vid Semio Core Facilities
Joakim Rosenlöw, forskningsassistent vid svenskt NMR Centrum
Stephanie Roth, systemutvecklare vid Svensk nationell datatjänst
Stina Stemme, projektsamordnare vid Handelshögskolans fakultetskansli
Jenny Tunedal, universitetslektor vid litterär gestaltning
Antinyan Vard, doktorand vid inst. för data- och informationsteknik

UTMÄRKELSER

LARS-GÖSTA DAHLÖF, docent i psykologi, har tilldelats World Association for Sexual Healths högsta utmärkelse, the Gold Medal Award.

Utmärkelsen tilldelas den som i en dokumenterat enastående livsgärning verkat inom kunskapsområdet sexologi.

Lars-Gösta Dahlöf är pionjär, både i Sverige och utomlands, när det gäller skapandet av sexologi som ett eget kunskapsområde. Från att för 40 år sedan ha varit ett närmast tabubelagt ämne är sexologi idag etablerat. Vid Göteborgs universitet ges exempelvis fem sexologiskurser, som alla hör till psykologiska institutionens mest sökta. Medaljen kommer att delas ut i Rio de Janeiro under World Congress for Sexual Health i juni nästa år.

ANDREW EWING, professor i analytisk kemi, är ny ledamot av Kungl. Vetenskapsakademien. Hans forskning inom neurokemisk analys handlar

om att ge en grundläggande förståelse för cellfunktion och utveckla nya metoder för att mäta kemiska processer mellan celler.

Professor **ANN FARRELL** är 2012 års hedersdoktor vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten. Hon är en framstående forskare inom området Early

Childhood Education och har ett mångårigt forskarsamarbete med kollegorna vid Göteborgs universitet.

Studenterna **ANNA WINNERSTAM ANNA NILSSON** och **JOHANNA STARK** och har tilldelats Gunnar Svedbergs pris 2012. De får priset för att de anordnat en kvällskurs i teckenkommunikation för studenter från samtliga utbildningsprogram på Sahlgrenska akademien.

STAFFAN RYDÉN, Högskolan för scen och musik, har tilldelats H M Konungens medalj av 12:e storleken i högblått band "för betydelsefulla insatser för den svenska scenkonstens utveckling". Han var tidigare bland annat vd på Folkoperan samt vice vd på Dramaten.

Naturvetenskapliga fakulteten har utsett två nya hedersdoktorer: **RANDALL F. MASON** är en förgrundsgestalt inom kulturvård och samhällsplanering. **DEBORAH M POWER** forskar om fysiologi och utveckling hos fiskar, kunskap som kan stärka fiskeodlingen i Europa.

ARRANGEMANG

Samtal med Claudia Piñeiro

Andrea Castro, docent i spanska, kommer under bokmässan att samtala med den argentinska författaren Claudia Piñeiro med anledning av att hennes bok *Torsdagsänkorna* getts ut på svenska. Samtalet kommer att hållas på spanska och är öppen för allmänheten.

Barnkulturforskning idag

Med anledning av Barnkulturåret i Göteborg 2012 håller forskare från Göteborgs universitet ett antal offentliga föreläsningar kring dagens forskning om barnkultur.

Plats: SA Hedlundrummet på Göteborgs stadsmuseum, Norra Hamngatan 12.

3 oktober: Tv-program, musik och litteratur för barn

7 november: Att växa med kultur

5 december: Leka och filma, forska och sjunga.

Tid: Kl. 15.00 - 19.00

Open Access Week 2012

Missa inte Universitetsbibliotekets seminarium *Open Access and the Humanities*. Katarina Bernhardsson, Lunds universitet, berättar då om projektet *Towards Quality-Controlled Open Access Monographs in Sweden* och Astrid Söderbergh Widding från Stockholms universitet håller ett föredrag om *Open Access publishing in the Humanities*.

Plats: Sal K332, Lennart Torstenssonsgatan 6.

Tid: Onsdagen den 24 oktober, kl. 10.00 - 12.

Kvalitet i utbildningen - hur gör man på GU?

Det får du veta mer om under fyra BLUE 11-seminarier i sal 10, Vasaparken. Bland annat presenteras goda exempel från olika utbildningsprogram.

4 oktober, kl 9.00 - 12.00

26 oktober, kl 9.00 - 12.00

21 november, kl 13.00 - 16.00

14 december, kl 9.00 - 12.00

Life Writing

Den 26 september kommer Ronny Ambjörnsson och Monica Lauritzen att medverka i seminarieserien Life Writing. Alla är välkomna.

Plats: Stora hörsalen på Humanisten.

Tid: kl. 15:15

Félix Neuberghföreläsning

Den 9 november håller Douglas Price, professor i arkeologi vid University of Wisconsin-Madison, en föreläsning om prehistorisk mobilitet. Hans forskning visar bland annat att människor under bronsåldern flyttade betydligt oftare än man tidigare trott. Föreläsningen är en så kallad Félix Neubergh-föreläsning som arrangeras varje år vid Göteborgs universitet.

Tid: 16:00

Plats: Stora hörsalen, Humanisten

Hur påverkar trängselskatter och trafikförändringar dig och Göteborgs universitet?

Den 1 januari 2013 införs trängselskatter i Göteborg och i samband med det kommer stora förändringar att genomföras i trafiken. Vill du veta mer är du välkommen att lyssna och ställa frågor till Transportstyrelsen, Trafikkontoret i Göteborgs stad, Västtrafik och Miljöenheten vid Göteborgs universitet.

Tid: 25 september kl. 10.00-12.00

Plats: Sal 10 Vasaparken, universitetets huvudbyggnad

Info och anmälan: <http://kompetensutveckling.adm.gu.se/seminar/detalj/1337>

BÖCKER

Poesins röster

Högläsning var det normala sättet att läsa långt in på 1700-talet. Det är förklaringen till att människor förr i tiden hade större känsla för en texts tonläge än vi har idag, menar Mats Malm, professor i litteraturhistoria. I den nyutkomna boken *Poesins röster* visar han hur texternas röster förändrats i olika tider och beroende på läsarens associationer. Förlaget är Symposion.

Bioinformatik

Tore Samuelsson, professor vid institutionen för biomedicin, har just kommit ut med den tvärvetenskapliga boken *Genomics and bioinformatics - an introduction to computational tools*. Boken, som behandlar bioinformatik, en disciplin där biologi, datalogi och matematik strålar samman, vänder sig främst till biologer utan erfarenhet från programmering. Förlaget är Cambridge University Press.

Finns det liv i rymden?

Så heter en ny barnbok av astronomen Marie Rådbo som tar sig an både gamla och nya frågor om levande varelser på andra planeter. Bland annat

berör boken UFO-observationer och om det går att få kontakt med dem där ute - om de nu finns. Illustratör är Tord Nygren och förlaget Opal.

Tillsammans med Christer Fuglesang medverkar Marie Rådbo också i årets Bokmessa. Det handlar då om hur fantasier om rymden lockar till vetenskapligt lärande.

TIO om de viktiga frågorna

TIO heter ett nytt magasin från Humanistiska fakulteten som lyfter fram humanistiska studier och forskning. I magasinet möter läsaren studenter, alumner och forskare.

Om du vore student idag, vad skulle du då läsa?

Elisabet Ahlberg
Dekan på Naturvetenskapliga fakulteten

- **JAG HAR ALDRIG** ångrat mitt val av ämnen. Matematik för att det lägger grunden till logiskt tänkande och ger verktyg att analysera och förstå komplexa processer. Jag skulle förlägga en del av studierna utomlands, för att uppleva hur undervisningen bedrivs och för att knyta kontakter. Jag skulle vilja läsa om naturvetenskap ur ett filosofiskt och idéhistoriskt perspektiv.

Johan Lönnroth
Fil.lic. i matematik och docent i nationalekonomi

- **HISTORIA.** Redan då jag började läsa på universitetet 1957 fanns intresset. Att jag inte valde det då hade samband med att min far var historieprofessor. Nu har jag insett att både som lärare i nationalekonomi och i det politiska livet är det historiekunskaperna jag haft störst glädje av. Mitt råd till andra är att välja efter lust.

Christel Larsson
Professor i kostvetenskap

- **IDAG FINNS EN** så spännande utbildning som hälsopromotionsprogrammet, som jag gärna skulle vilja gå. En annan utbildning är barnmorskeprogrammet. Tänk, det måste vara fantastiskt att få hjälpa ett nytt liv till världen och stödja blivande föräldrar både i kamp, glädje och sorg!

Yvonne Leffler
Professor i litteraturvetenskap

- **JAG SKULLE STUDERA** litteraturvetenskap. Det är ett oerhört nyttigt ämne som ökar förståelsen för vad det är att vara människa i ett socialt och historiskt sammanhang. Det är också ett ämne som i dagens textbaserade digitala samhällen ger en alltmer nödvändig färdighet i att tolka och kritiskt värdera komplicerade texter och kommunikationsformer.

Johan Öberg
Forskningssekreterare på Konstnärliga fakultetskansliet

- **JAG SKULLE VILJA** läsa sociologi. Få möjlighet att närläsa sociologins klassiker: Weber, Durkeim, Simmel, Parsons och Wright Mills. Jag tror att en sådan läsning skulle ge en originell (nästan mystisk!) kontakt med en annan tid, som dessa klassiker är produkter av. Läsa sociologi för att förstå vår moderna förhistoria alltså, och kanske förstå mer av vad som pågår nu.

Kan en flicka vara prins?[👑]

Ja, åtminstone i mangavärlden där könsroller ofta vänds upp och ner.

Därför handlar den första avhandlingen om mangabilder i Sverige om just pojkflickor.

ANTALET PÄRLOR i ett kalejdoskop är begränsat, men de kan kombineras på ett otal sätt.

– Så är det också i manga där de svartvita bilderna kan sättas samman på oväntade vis. Inte minst i de serier jag undersökt – sport- och fantasy-manga – experimenteras en hel del med könsroller. Här finns krigarprinsessor men också antihjältar. I *Cross Game* framställs exempelvis flickan Aoba som pitcher i den mansdominerade sporten baseboll. Och i *Revolutionary Girl Utena* är flickan Utena en prins som slåss för att skydda prinsessan samtidigt som hon också drömmer om den prins som en gång räddat henne. För att beskriva dessa komplicerade samband har jag myntat uttrycket ”kalejdoskopiskt kön”.

DET ÄR YLVA SOMMERLAND som berättar. Den 21 september blir hon först i Sverige med att disputera på en avhandling om bilderna i manga. För även om manga översatt till svenska inte funnits mycket mer än tio år har den snabbt blivit populär bland både tjejer och killar.

– När ordet manga används i Sverige är det ofta synonymt med de där serierna som ska läsas bakifrån med teckningar på personer med jättestora ögon. Men i Japan kallas alla sorters serier för manga; ordet betyder egentligen ”olika former av teckningar”. Där anser vissa att manga har rötter tusen år tillbaka i tiden och bland kända mangatecknare räknas inte minst träsnittskonstnären Hokusai som var verksam för 200 år sedan.

Det var i början av 2000-talet som Ylva Sommerland först kom i kontakt med manga.

– Jag jobbade som bibliotekarie på stadsbibliotekets barnavdelning och visste ingenting om de mangaserier som allt fler ungdomar frågade efter. Så jag började läsa några serier och blev intresserad, inte minst för att de tog upp ämnen som det annars inte finns så mycket av i ungdomslitteraturen. Pojkflickor, eller tomboys, finns det förstås gott om i barnböcker, men inte så visuellt tydligt som i manga. Här finns också motsatsen, som jag kallar hyperbilder: närmast parodiskt kvinnliga flickor och manliga pojkar. Eftersom jag är intresserad av både genusvetenskap och queerteori bestämde jag mig för att forska vidare på bilderna i manga.

NNCORE (Nordic Network of Comics Research) heter ett nätverk som varit viktigt för Ylva Sommerland.

– Till och med ovärderligt! Här samlas serieforskare från hela Norden och diskuterar varandras

pågående och planerade forskningsprojekt.

Ylva Sommerland menar att manga delvis kan jämföras med dokusåpor. Eftersom de ges ut i veckotidningar måste tecknarna snabbt göra nya avsnitt som helst ska avslutas med en cliffhanger som får läsaren att vilja köpa också nästa veckas tidningar.

– Förr gömdes serietidningar undan i ett hörn på biblioteken. Idag är ju serier helt accepterade och även vuxna läser manga. I Japan består ungefär 40 procent av allt tryckt material av manga och i Kyoto finns både ett internationellt mangamuseum och ett universitet med en mangafakultet.

DET HAR YLVA SOMMERLAND besökt två gånger, 2009 och 2011. Hon har också studerat japanska för att kunna läsa serierna på originalspråk.

– Fast det kan jag egentligen inte. Serierna innehåller mycket slang som jag inte behärskar. Men det är inte så ovanligt att svenska ungdomar studerar japanska just för att kunna läsa manga. Serierna inspirerar också många till att börja teckna.

Vad tänker du göra efter disputationen?

– Jag kommer att fortsätta arbeta som bibliotekarie. Mitt mål är att i framtiden kombinera mina bibliotekserfarenheter med det jag lärt mig från mina forskarstudier.

TEXT: EVA LUNDGREN

FOTO: JOHAN WINGBORG

YLVA SOMMERLAND

AKTUELL: Disputerar på avhandlingen *Tecknad tomboy – kalejdoskopiskt kön i manga för tonåringar* den 21 september vid institutionen för kulturvetenskaper.

YRKE: Bibliotekarie på Göteborgs stadsbibliotek.

ÅLDER: 43 år.

YLVAS MANGATIPS: *Revolutionary Girl Utena*, *Cross Game*, *Nausicaä of the Valley of the Wind*, *Prince of Tennis* samt *Crimson Her*.